

ГОЛЯС ЦАРКВЫ

РЭЛІГІИНА-ГРАМАДЗКІ ЧАСАПІС ПРАВАСЛАЎНЫХ БЕЛАРУСАў

Выдае Рада Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы

Рэдагуе Калегія, Адрыс Рэдакцыі: Цана 1 далир

"The Voice of the Church", 401 Atlantic Av., Brooklyn, N. Y., 11217

№ 50

СЫНЕЖАНЬ — 1978 — DECEMBER

ГОД. 24

КАЛЯДНАЕ АРХІПАСТЫРСКАЕ ПАСЛАНЬНЕ ЕПІСКАПАУ

БЕЛАРУСКАЙ АЎТАКЕФАЛЬНАЙ ПРАВАСЛАЎНАЙ ЦАРКВЫ

Дастойнаму Святарству і ўсім Багалюбным Праваслаўным Вернікам
Народу Беларускага на чужыне і на Бацькаўшчыне

Хрыстос Нарадзіўся! Яго славіце!

Гэта кліч шчырага захапленыня, які выходзіць з вуснаў кожнага хрысьціяніна, асабліва ў нашыя часы, калі душа прагне хрысціянскае любові, надзеі на съветлую будучыню і супакою на зямлі.

Бог Прадвечны нарадзіўся! Гэтая радасная вестка прыйшла з нябёсаў, бо ў гэтую ноч неба зъядналася з зямлёю, бо на зямлі зъявіўся Бог уцелаўлённы. Дабраславёная Ноч Нараджэння Хрыстовага! У гэтую съветлую ноч залунаў на зямлі голас Сілаў Нябесных. І ў нябесным зъязненні Ангел Гасподні прамовіў да стрывожаных дзяячей чалавечых: „Ня бойцеся! Я авяшчаю вам вялікую радасць, якая будзе ўсім людзям; бо сёньня нарадзіўся вам у месьце Давыдавым Збавіцель, Хто ёсьць Хрыстос Госпад”.

Дзева нарадзіла Сына, а Сынам гэтым быў сам Бог, Які з бязмернаю сваёю любоюю да нас нарадзіўся, як чалавек. І з таго часу Свято Любові Хрыстовага прасвяляе цьму жыцця нашага, радуе, весяліць душы нашыя.

Дабраславёная гэтая Ноч, у часе якой Хрыстос стаўся Сынам Чалавечым, каб мы маглі стацца сынамі Божымі; дзеля таго Хрыстос стаўся слабым Дзіцяткам, каб мы маглі стацца моцнымі духамі; дзеля таго нарадзіўся бедным, каб мы ўзбагаціліся духовага.

Свята Нараджэння Хрыстовага — гэта Свята Вялікае Надзеі. Хрыстос прыйшоў да нас з неба, як Чалавек, каб паказаць нам, што

аснова нашага шчасльвага жыцьця — згода, супакой, міласэрдзе, любоў — бо такое жыцьцё злучае нас з Богам, а Бог вечны, і што адзіна такое жыцьцё можа даць нам радасьць і ўцеху жыцьцёвую.

Шмат разоў мянялася аблічча зямлі. На жыцьцёвую арэну прыйходзілі і зыйходзілі многія народы, падалі найбольшыя зямныя валадары, зынікалі розныя правадыры, якія часта пакідалі па сабе руіны й зынішчэнні на зямлі, пакуту й горыч у сэрцах людзкіх, а тымчасам радасьць людзкая з Нараджэння Хрыстовага аграе сэрцы людзей надзеяй і верай у съветлую будучыню. Нажаль, ня ўсе людзі жадаюць і чакаюць жыцьця ў любові, міласэрнасьці і праўдзе, а праняліся хцівасцю, нянявісцяй і больш палюблі зло за дабро, цемру за съятло, а ілжу за праўду. Але кожны год Нараджэнне Хрыстовае прыпамінае нам Ягоную навуку жыцьця ў любові, братэрстве, у праўдзе Божай, і падае надзею на съятлайшую будучыню, — таму Свята Раджэння Хрыстовага такое дарагое і радаснае для нас.

Прайшло ўжо амаль дзьве тысячы год ад часу Нараджэння Хрыстовага. Дзьве тысячы год абвяшчаецца съвету Съятое Евангельле — і ў ім Царква штогоду зноў і зноў дабравесціць пра Раджэнне Хрыстовае ангельскім хваласьпевам — Слава ў вышынях Богу, і супакой на зямлі, між людзей дабраволенъне.

У часе перад Нараджэннем Хрыстовым, калі людзі забыліся пра Божыя запаветы і дайшлі да вялікай распусты, гвалту, бязбожжа, было нямала і такіх, якія з вераю чакалі на Збавіцеля, які вывядзе людзей з цемры зла і душагубства. І трэба верыць, што прыйдзе чаканы час, і народжаны Хрыстос, як наш Бог і Айцец будучага веку вывядзе нас з цяперашняе цемры зла, страху, безнадзеянасьці й бязбожжа і накіруе нас на шлях добра праўды, съяцьла ды збаўленъня.

Таму, дарагія Браты і Сёстры, духова злучаймася сёньня з сіламі нябеснымі. Слаўма Госпада Бога, які так узълюбіў нас, што Сына Свайго Адзінароднага паслаў нам, каб кожны, хто верыць у Яго, не загінуў, але займей жыцьцё вечнае. Усе будзем прасіць Яго, Нованараджанага Хрыста, Бога і Спаса нашага, каб сярод нас, на Бацькаўшчыне і тут у Вольным Съвеце бытуючых, запанавала любоў, міласэрдзе і супакой, і каб шчэзла на зямлі цемра людзкое варожасці, нянявісці, душагубства, закалотаў і войнаў.

Таму і мы радасна вітаем вас з гэтым векавечным Святым Нараджэннем Хрыстовага і з Новым 1979 Годам!

С্পяшайцеся да Нованараджанага Хрыста! Узносьце хвалу Яму. І Ён будзе заўсёды з вамі.

Гэта нашыя пажаданыні ў дзень прыйсьця на зямлю Госпада і Спаса нашага Ісуса Хрыста. Радуймася, любыя Браты і Сёстры, бо з намі Бог! Малемся да Яго, каб радасьць каляядная напоўніла

З НАРАДЖЭНЬНЕМ ХРЫСТОВЫМ

з НОВЫМ — 1979 — ГОДАМ

в і н ш у е м

Высокапачэсных Уладыкаў нашых

МИТРАПАЛАТА АНДРЭЯ,

АРХІЕПІСКАПА МІКАЛАЯ,

Пачэснае сьвятарства і ўвесь клер царкоўны;

Усіх Вернікаў БАПЦарквы,

Увесь народ наш на Бацькаўшчыне

і на чужыне разагнаны.

Рада БАПЦарквы

У З Н А Г А Р О Д Ы

Пастановай Епіскапаў БАПЦ узнагароджана:

Мітр. Прат. Александра Кулакоўскага, Адміністрацыйнага Кіраўніка БАПЦ на Аустралію і Новую Зэляндыю і Кіраўніка Парафii Сьв. мучч. Антона, Яна і Еўстафа — чынам Пратапрасьвіцера.

Прат. Васіля Кендыша — Сакратара Кансысторыі БАПЦ і Кіраўніка Парафii Катэдральнага Сабору Сьв. Кірыллы Тураўскага ў Нью Ёрку — Мітраю.

Прат. Яна Абабурку — Адміністратара БАПЦ на Вяліка-Брытанію і Кіраўніка Парафii ў Манчэстэры ў Англіі — Мітраю.

Прат. Карпа Стара, Кіраўніка Парафii Святой Тройцы ў Дораты, Н. Дж. — паліцай і крыжам з аздобамі.

Йерэя Яна Пякарскага — залатым крыжам.

сэрцы ўсіх людзей, і асабліва нашых суродзічаў на Беларусі і па свеце разагнаных.

Ласка і супакой Госпада нашага Ісуса Хрыста, любоў Бога Айца і лучнасьць Святога Духа няхай будзе з усімі вамі цяпер, усячасна і павек вякоў.

Каляды

Лета Божага 1978

З ласкі Божае

Пакорны ў Богу — **Андрэй Мітрапаліт**

Пакорны ў Богу — **Мікалай Архіепіскап**

**ВЯЛІКОДНАЕ ПРЫВІТАНЬНЕ
УСЯЛЕНСКАГА ПАТРЫЯРХА ДЭМЭТРЫЁСА
ДА МІТРАПАЛІТА БАПЦАРКВЫ АНДРЭЯ**

(пераклад з грэцкае мовы)

Свяцейшаму Мітропаліту Гаспадару, у Святым Духу ўмілаванаму брату і духоўнаму супрацоўніку нашае пакорлівасьці, ласка хай будзе Вашай Святасьці і супакой ад Бога.

З прычыны радаснага Уваскрасеньня Господа братэрскія вітаныні Вашай умілаванай Святасьці радасна просім прыняць у любові і ласцы ў „Запраўды Уваскрасшым” — у адказ, у паўніні супакою і добраслаўленыні ў Вакросшым Збаўцы нашым Хрысьце, і каб жылі Вы з пастваю на дарозе ўзаемнага стараньня і апекі.

Ласка Уваскрасшага і вечнае памілаванье няхай будзе з Вашаю Святасьцю.

Святы Вялікдзень (Пасха) 1978.

Патрыярх Дэмэтрыёс

СВЯТОЧНЫЕ ПРЫВІТАНЬНІ ДА МІТРАПАЛІТА АНДРЭЯ

Атрымана ў гэтым годзе:

Ад Усяленскага Патрыярха Дэмэтрыёса Канстантынопальскага;

Ад Нікалаоса VI, Патрыярха Александрыйскага;

Ад Бенэдыктоса, Патрыярха Ерусалімскага;

Ад Архіепіскапа Яковоса, Экзарха Канстантынопальскае Патрыярхіі на Амэрку;

Ад Васіліёса, Мітропаліта Кэсарыі і Сакратара Патрыярхату Канстантынопальскага;

Ад Мітропаліта Мсьціслава, Украінскае Праваслаўнае Царквы ў Амэрыцы;

Ад Атэнагораса, Архіепіскапа Грэцкае Праваслаўнае Царквы ў Вялікай Брытаніі;

Ад Дымітрыя, Епіскапа Сэрбскае Праваслаўнае Царквы на Аўстралиі і Новую Зэляндыю.

З НАРАДЖЭНЬНЕМ ХРЫСТОВЫМ

і з Новым — 1979 — годам
шчырыя вітаныні з найлепшымі пажаданьнямі

Братом і Сёстрам у Хрысьце

Ад Прат. а. Васілія і Матушкі Марыі Кендышаў

СВЯТА РАДЖЭНЬНЯ ХРЫСТОВАГА

Свята Раджэнъня Хрыстовага гэта найвялікшае хрысьціянскае свята паслья Вялікадня. Святкуецца яно 25-га сьнежня (7-га студзеня). Нараджэнъне Хрыста сталася па дзвеяцёх месяцах паслья Дабравешчанъня Прасвятоі Дзевы Марыі (25-га сакавіка). Папярэджвае свята пост названы Піліпаўкай. Пост пачынаецца з 15-га лістапада і трывае аж да першас вячэрняе зоркі на Куцьцу. Святаваць Раджэнъне Хрыстове ўстаноўлена яшчэ ў 1V-тым сталецы, а ў 5-тым ст. напісаны спэцыяльныя свяячэнныя песні. У Навячэр'і перад святым правяцца Царскія гадзіны, у якіх успамінаюцца розныя здарэньні і старазапаветныя прароцтвы пра Нараджэнъне Хрыста. Паслья паўдня 24-сынежня, калі свята прыпадае ня ў сыботу, або ў нядзелю, правіцца сьв. Літургія Васіля Вялікага. Усяночная пачынаецца Вялікім Павячэр'ем, у часе якога царква выказвае сваю духовую радасць, съпяваючы „З НАМІ БОГ!“.

Некалі Свята Раджэнъня Хрыстовага называлі проста ПРЫШЭСЬЦЕМ, г. з. прыход на зямлю Госпада, бо прышоў Той, Каго чакалі, адчынілася тое, аб чым людзі марылі, на што спадзяваліся, што называлі ратункам (збавеньнем). Тады людзі па-рознаму ўяўлялі сабе гэты ратунак (збавеньне) і па-рознаму апавядалі пра Збавіцеля, аднак усе чакалі і ўсе нечага лепшага спадзяваліся, бо на сьвеце панавала цемра, сьвет быў перапоўнены мукамі, злосьцю, і кожны чалавек чакаў будучага аднаўлення й прасвятлення жыцця. Мала хто думал, што ратунак прыйдзе ў постаці звычайнага чалавека, для Якога, калі ён нарадзіўся, навет не знайшлося прыпынку ні ў адным месцы. Мала хто мог прадбачыць, што радасць веры і любоў на тысячы год запаліць у сэрцах людзей Народжаны ў ясьлях безбаронным, бедным і бяздомным. Але гэта здарылася. Здарылася ня дзякуючы навукоўцам, моцным сьвету гэтага, не ад урадаў і палітыкаў, бо святло прыйшло да людзей не ад іх, а з беднай зацішнай пячоры.

З таго часу прайшло ўжо амаль дзьве тысячы гадоў. За гэты час усё ў сьвеце зьмянілася. Але Святло, якое загарэлася ў Калядную Ноч, прадаўжае съяціць і цяпер. Над намі ѹ цяпер тое самое неба, ўсе тыя самыя зоркі, і ніякі гоман і крыкі не змаглі заглушиць словаў ангельскае песні — „Слава у вышынях Богу!“.

Хрысьціянства прыгніталі, прасвялядавалі, гналі, і цяпер прадаўжаюць гнаць. Рабіліся і робяцца спробы ўвесыці новую навуку, і гэта называюць ратункам, асвабаджэннем. Але ні прасвялядаванье, ні намер замяніць навуку Хрыста іншаю не ўдалося зъдзейсніць і ня ўдасца, бо ў сьвеце далей існуе той самы вобраз Дзіцяці на руках Маці, — як Наставніка, Які гаворыць людзям пра любоў, праў-

ТУРЫНСКАЯ ПЛАШЧАНИЦА

Напрацягу ўсёй гісторыі хрысьціянства аднай з найважнейшых рэліквіяў вернікаў была старадаўная тканіна, ведамая пад назовам „Турынскай Плашчаніцы”. Подля пераказаў, у ёй было завінута цела Збавіцеля, зънятае з крыжа. Плашчаніца перахоўвалася ў Канстантынопалі, адкуль у часе паходаў крыжаносцаў была ўзятая і перавезена ў Францыю. Пасьля 400 год яе перавезлы ў Італію, дзе яна перахоўваецца да гэтага часу.

З-за Плашчаніцы вяліся бясконцыя спрэчкі. Большасць на-вую́цаў меркавалі, што яна мае толькі сымбалічнае значэнне. Але вось нады́шоў 20-ты век, век навуковых і тэхнічных цудаў. Плашчаніцай зацікаўліся вучоныя, і выясынліся падзіўляючыя рэчы. Ведама, што газы, якія выдзяляюцца з цела сымяротніка ў выніку складаных хімічных рэакцый, якія адбываюцца ў часе сымяротнай агоніі, пакідаюць невыгасальны сълед на тканіне, якой ахутаны твар і цела сымяротнага. Сучасныя методы даюць магчымасць праявіць гэты адбітак. Спэцыялісты заняліся Плашчаніцай, і на тка-ніне праступіла адсвятленыне, на дзіве падобнае да вобразу Зба-віцеля, як Яго малююць іканапісцы.

Аднак спрэчкі вакол Плашчаніцы ня спыніліся. Не аспрэч-ваючы праўдзівасць адбітку, працоўнікі хрысьціянскай традыцыі цвердзілі, што Плашчаніца — апокрыф* і што тканіна не магла захавацца напрянагу двух тысячалетцяў. Тады Плашчаніцай заці-каваўся доктар Макс Фрай, адзін з праводных святаўых спэцыяліс-таў аналізу рачовых доказаў. Доктар Фрай ужо напрацягу 25 год узгледаўляе навуковую службу цюрыхскай паліцыі, у Швайцарыі, і пэвен час працаваў кансультантам пры ААН.

Доктар Фрай спэцыялізуецца на аналізе пылку расылін. Подля

* Апокрыфы — рэлігійныя творы няпэўнага пажоджанья, якіх Цар-ква ня прыймае ў лік царкоўных кніг.

ду і свабоду чалавека. А ўсе хрысьціянскія вобразы спалучаныя ў адным урачыстым закліку да любові...

І кожны год і сёньня, як і таді, мы чакаем Ягонаага Прышэсця. Мы хочам, каб та ўсім съвеце і ў нашым жыцці існавала духовая радасць і любоў. Мы ня хочам страху, нязгоды, войнаў і няволь-ніцтва... И нашае чаканыне гэтага і пацвярджаецца Святам Раджэньня Хрыстовага, калі ў цёмнай зімовай ночы загараецца Ка-ляндная Зорка, і мы зноў пазнаём, што лепшае, што запраўднае і што найпрygажэйшае.

(Згодна Праваслаўнага энцыклапэдычнага слоўніка.)

яго цьверджаньняў у складках усякай тканіны асядае шмат найменшых частачак пылку, памерам часамі ня больш чатырох дзесяціццачных інча ($2\frac{1}{2}$ сантм.). Пылок расылінны адзначаецца надзвычайнай адпорнасцю на вонкавыя ўплывы і захоўваецца неакрэслена доўгі час.

Як падала газета „Нэшанал Інквайрэр”, д-р Фрай у цягу чатырох год вельмі рупна дасьледваў пылок, знайдзены ў Плашчаніцы, і прыйшоў да выснаву, які пацвярджае самыя съмелыя прыпушчэнныя паклонікаў рэліквіі: век Плашчаніцы запраўды дэзветысячы год, і яна запраўды пабывала ў Палестыне і ў Турцыі. Як падае доктар Фрай, ён знайшоў звыш дзесяці частачак пылку расылінаў, толькі з ваколіцаў Ерусаліму і нідзе больш; прычым, большасць частачак пылку ідэнтычна пылку расылінаў, найбольш пашыраных ў адкладах дву-тысячалетній даўнасьці ў раёне Тыверыядзкага возера на тэрыторыі Ізраіля. Гэткім-ж парадкам д-р Фрай выкрыў каля дзясятку зернятаў пылку расылінаў турэцкага падожданья.

Доктар Фрай паведаміў, што мэта яго досьледу палягала на тым, каб высьледзіць шлях Плашчаніцы. Век-жэ яе павінен быць устаноўлены асобнымі радыявугляроднымі досьледамі, якія будзе праводзіць спэцыяліст з Чыкага, доктар Маккрон — у найбліжэйшым часе; хоць-жэ паданае праз доктара Фрая укосна пацвярджае, што Плашчаніцы ня менш дзвёх тысяч год.

Сваё паведамленье пра досьледы над Плашчаніцай Макс Фрай закончвае сказам: „Я ўпэўнены, што перада мною частка савану, якім было авінута цела Ісуса Хрыста паслья ўкрыжваньня”.

Пазнейшае паведамленье з Турыну ад 25-га кастрычніка сёлета. Прэдстаўнік групы экспертаў, якія ў цягу пяцёх дзён, з дапамогай самых сучасных электронных і іншых мэтадаў дасьледвалі так названую Туринскую Плашчаніцу, заявіў, што подля яго думкі, не астаетца сумліву ў тым, што ў ёй запраўды быў пахаваны каля 2-х тысячаў год назад Ісус Хрыстос. Канчальныя дадзеныя выясняваў экспертаў будуць апублікованыя за некалькі месяцаў.

(Паводле „Нов. Русск. Слова” ад 30. XI. 1977 г. і 14. X. 1978 году).

ЗАМЕНА МІТРАПАЛІТА Ў МЕНСКУ

Масква. Пастановай Сыноду Расейскай Праваслаўнай Царквы з 10-га кастрычніка сёлета дасюleshні Мітропаліт Менскі і Беларускі Антон пераведзены ў Ленінград, на месца памершага Мітропаліта Ленінградскага і Ноўгарадскага Нікадыма.

Адначасна ў Менск прызначаны Мітропаліт Філарэту Бэрлінски.

НАРАДА ПРАВАСЛАУНЫХ ЕПІСКАПАЎ

У днёх 17 і 18 кастрычніка 1978 г. адбылася нарада епіскапаў усіх праваслаўных Цэрквай у Амэрыцы, у горадзе Джонстаун, Пэнсильванія, ЗША.

На гэтую нараду быў запрошаны і Яго Міласьць Высокапачэсны Андрэй, Мітрапаліт Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы. З прычыны нясталага свайго здароўя Мітрапаліт Андрэй патрасіў Архіепіската Мікалая з Таронта прадстаўляць нашую Царкву на нарадзе.

У паразуменіі і за згодаю старшыні Сталае Нарады Праваслаўных епіскапаў у Амэрыцы Архіепіскап Яковас, Экзарх Канстантынопальскага Патрыярха Дымітра I, нараду склікаў Епіскап Ян, Кіраўнічы Епіскап Карпата-Рускае Епархіі ў ЗША.

Чынны ўдзел у Канферэнцыі бралі Герархі наступных Праваслаўных Цэрквай: ад Грэцкае Праваслаўнае Царквы на Паўночную і Паўдзённую Амэрыку — Яго Высокапачэснасьць Экзарх Канстантынопальскага Патрыярха Архіепіскап Яковас і Епіскап Сілас; ад Альбанскае Праваслаўнае Царквы — Епіскап Марк Ліпа; ад Баўгарскае Ўсходня-Праваслаўнае Царквы — Мітрапаліт Язэп; ад Антыяхійскае Праваслаўнае Царквы — Архіепіскап Міхал Шаген; ад Беларускае Аўтакеф. Правасл. Царквы — Архіепіскап Мікалай; ад Амэрыканска-Рускае Праваслаўнае Царквы — Епіскап Гэрман; ад Румынскае Праваслаўнае Царквы — Архіепіскап Віктарыян; ад Сэрбскае Ўсходня-Праваслаўнае Царквы — Епіскап Хрыстофэр; ад Украінскае Праваслаўнае Царквы, якая належыць да Канстантынопальскага Патрыярхі — Епіскап Андрэй Кушак; ад Украінскае Праваслаўнае Царквы ў Амэрыцы — Мітрапаліт Мсыцілаў, Архіепіскап Марк і Архіепіскап Канстантын; ад Амэрыканскае Карпата-Рускае Праваслаўнае Царквы — Епіскап Джон Р. Марцин; ад Незалежнае Праваслаўнае Царквы ў Амэрыцы — Епіскап Бартламей.

У аўторак, 17 кастрычніка, пасьля першага паседжанья нарады была адслужжана Вячэрня ў Карпата-Рускім Катэдральным Храме Хрыста Спаса. Вячэрню ачоліў Архіепіскап Яковас у супружэньні трох свячэнікаў.

Пасьля Вячэрні, ў Sunnehanna Country Club быў зладжаны супольны абед епіскапаў і свячэнікаў, якія прыехалі з епіскапамі, і асоб мясцовых уладаў. На абедзе прамаўляў магістар гораду Чарльс Томльянавіч. Ён вітаў прыбылых архірэяў у сваім горадзе і выявіў сваё задаваленіне з таго, што гэтая вялікая падзея адбываецца за ягонага ўрадаваньня. Галоўнай прамовай на абедзе была Архіепіскапа Яковаса.

У сераду, 18 кастрычніка, адбылося другое паседжанье нарады. На гэтым паседжаньні ў сваёй прамове Архіепіскап Яковас па-

СВЯЩЕННЫЕ УСЯЛЕНСКИ ПАТРЫЯРХ ДЫМІТРЫ СУПРАЦЬ ПАЛТЫКІ У СУСЬВЕТНАЙ РАДЗЕ ЦЭРКВАЎ

У інтэрв'ю з рэдактарам газэты "New World Outlook" Патрыярх Дымітры асьветчыў, што Усяленская Патрыярхія ёсьць спаўзаснавальнікам Сусьеветнае Рады Цэркваў, галоўным заданьнем якое, як уважае Патрыярх, і гэтую думку падзяляюць усе Праваслаўныя Цэгквы, ёсьць захаванье хрысціянскага адзінства.

„Зусім далупшчальным ёсьць тое, што Сусьеветная Рада Цэркваў займалася ў агульнымі справамі, — сказаў Патрыярх: але мы ёсьць супроць таго, каб Рада Цэркваў ублыталася ў палітычных справах. Мы баймося, што заплутаўшыся ў палітычных справах, можам разымініцца з сваім галоўным заданьнем у справе царкоўнага адзінства. Пра далейшае становішча Праваслаўных Цэркваў у гэтай установе вырашыць Праваслаўная Канфэрэнцыя". И далей дадаў, што,,бяз узделу Праваслаўных Цэркваў у Радзе, Рада ня будзе Сусьеветнаю Радаю Цэркваў, якая-б рэпрэзэнтавала ўсясьветны рух, а будзе толькі радаю пратэстанскіх цэркваў і іх дамінацый.

СУСЬВЕТНАЯ РАДА ЦЭРКВАЎ І ГРЭЦКАЯ ЦАРКВА

У газэце „Православная Русь”, № 38 за верасень 1978 г., паведамляеца пра абурэнъне прадстаўнікоў Грэцкае Царквы ў Сусьеветнай Радзе Цэркваў, і што кіраўнік Рады Д-р Ф. Поттэр сышенна выехаў у Атэны, дзеля палагоджаньня гэтае справы на месцы. Грэцкі скардзяцца, што справе праваслаўных у Царкоўнай Радзе ўдзялецца вельмі мала ўвагі, і іхнія жаданьні ня друкуюцца ў воргане, які выдае Сусьеветная Рада Цэркваў.

Для ўнармаваньня гэтых непараразуменій прадстаўнікі ад Грэкаў і Рады спаткаліся ў Атэнах, але не агаварыўшы справы Д-р Поттэр заяўіў, што цяпер няма часу, каб належна разгледзець галоўныя пытаныні, а дзеля гэтага запрапанаваў стварыць спэцыяльную камісію, якая павінна прыгатаваць аснаўны матар'ял для агаварэнъня. Такая камісія будзе створана ў недалёкай будучыні. Згодна асьветчаньня прадстаўнікоў Сусьеветнае Царкоўнае Рады вынікае, што спатканьне і гутаркі з грэцкім Архіепіскапам Серафімам адбыліся ў прыязнай атмасфэры.

ставіў пытаныне супольнае мовы ў Праваслаўнай Царкве. Ён меў на ўвазе супольную мову — паразуменіне.

Дзеля ўсталенія супрацы і паразуменія на паседжаньні была выбрана камісія з трох епіскапаў: — Епіскап Сілас (грэк), Епіскап Ян (карпатарус) і Епіскап Герман (расеец). На гэтым паседжаньні была ўсталена дата другой падобнай нарады на 10 красавіння 1979 году. А ў міжчасе епіскапы маюць падрыхтаваць пытаныні на парадак дня для супольнага абмеркаваньня.

Трэба адзначыць з задаваленіем, што пры разывітаныні архіэрэяў панавалі прыхільнасць, любою і надзея на лепшае. Дык памажы Божа пачатай добраі справе паразуменія і вызнанія між праваслаўнымі Цэрквамі ў Амэрыцы.

ВЫЯУЛЕНА ДАГЭТУЛЬ НЯВЕДАМАЕ ДРУЦКАЕ ЕВАНГЕЛЬЛЕ

Як даведваемся з савецкае прэсы, у Новасібірску ў бібліятэцы Акадэміі Навук пераходзіла рукапіснае Евангельле, якое перапісана і апраўлена на Беларусі ў горадзе Друцку (Віцебшчына).

Старажытных нашых рукапісных помнікаў захавалася вельмі мала, бо нашыя „апякуны” важнейшыя помнікі нашага пісьменства вывозілі з нашага краю да Рasei. Гэткім способам трапіла ў далёкую Новасібірскую бібліятэку і Друцкае Евангельле.

Згодна сьцверджання дасьледчыкаў, Евангельле з'мяшчае 180 пэргамэнтных аркушаў, съпісаных у два слупкі. Тэкст напачатку ўпрыгожаны застаўкамі з узорнымі загаловачнымі літарамі, выкананымі кінавар'ю. Змест Евангельля, з лінгвістычнага пункту гледжаньня, пакуль што яшчэ ня вывучаны, хоць бяз сумліву тэкст мае важнае значэнне для гісторыі беларускай мовы. Галоўнае ж значэнне Евангельля ў тых пасъляслоўях, якія зъмешчаны на яго апошніх аркушах, што зазначае навуковец Ціхаміраў.

З пасъляслоўя, якое напісаў Васіль Міхайлаў, можна даведацца пра новы, невядомы яшчэ факт, што саборная царква ў Друцку, у якой пераходзіла Евангельле, была пабудаваная яшчэ ў 1001 годзе. Гэта дае магчымасць устанавіць, што хрысьціянства на Беларусі ўстанавілася значна раней, яшчэ перад хрышчэннем Русі ў 988 годзе.

Па-другое, стала ведамым, што Друцк, які ўспамінаецца тут, амаль на сто гадоў раней, як запісна ў летапісе (1092 г.), існаваў ўжо ў Х-тым стагодзьдзі і такім чынам зъяўляеца адным з найстарэйшых беларускіх гарадоў.

Друцкае Евангельле з пасъляслоўямі зъяўляеца бязумоўна цікавым помнікам беларускай культуры. Але ня толькі ў гэтым яго важнасць. Як падкрэсліў акадэмік Ціхаміраў, яно захавала на сваіх старонках каштоўныя гістарычныя весткі, значэнне якіх для гісторыі Беларусі яшчэ цяжка ацаніць.

Спачатку старажытны рукапіс належала мясцовай царкве ў Друцку. Потым ім завалодаў віленскі гараджанін, а наступна быў уласнасцю наўгародзкага Архіепіскапа, аб чым успамінаецца ў пасъляслоўях дапісаных у Евангельлі.

Пра далейшы лёс Евангельля гаворыцца, што пераходзячы з рук у рукі, блукаючы з горада ў горад, з царквы ў царкву, гэты гістарычны рэлігійны рукапіс трапіў нарэшце да акадэміка М. Ціхамірава, які і пераказаў яго ў бібліятэку аддзелу Акадэміі Навук у Новасібірску. І калі дастанецца да Беларускага Акадэміі Навук у Менску, можа дапамагчы раскрыць таямніцы старадаўнае Беларускай дзяржаўнасці.

КАРОТКІ НАРЫС З ДЗЕЙНАСЦІ БЕЛАРУСКАЕ АЎТАКЕФАЛЬНАЕ ПРАВАСЛАУНАЕ ЦАРКВЫ НА ЭМІГРАЦЫІ

Адроджаная Беларуская Аўтакефальная Праваслаўная Царква на Саборы ў Менску 23 ліпеня 1922 году, з устанаўленьнем Мітраполіі, ачоленае выбраным Мітрапалітам Мэльхіседэкам (Паеўскім), што было ў згодзе з пастановай Маскоўскага Патрыярха Ціхана разам з Свяячэнным Сынодам і Вышэйшою Царкоўнаю Радаю ад 7/20 лістапада 1920 г. № 362:

„У выпадку, калі епархія алпніца вонкак усякае лучнасьці з Вышэйшым Царкоўным кіравецтвам ці само Вышэйшою Царкоўнае Кіравецтва начале з Патрыярхам чаму-небудзь спыніць сваю дзейнасьць, епархіяльны архірэй безадкладна ўваходзіць у лучнасьць з архірэямі суседніх епархіяў у справе арганізацыі вышэйшага інстынцыі царкоўнае ўлады для колькіх епархіяў, што знаходзяцца ў аднолькавых abstavінах (у выглядзе часовага вышэйшага Царкоўнага ўраду або мітрапаліча акругі ці інакш). У выпадку немагчымасці для архірэяў карыстацца судзействем органаў епархіяльнага кіраўніцтва, найбольш дамэтным заходам уяўляеца разъезд епархіяў, дзеля чаго епархіяльны архірэй: а) надае найас্বяячэнным сваім вікарыйям усе правы епархіяльных; б) закладае, паводле саборнага меркавання зь іншымі архірэямі епархіяў, новыя архірэйскія катэдры з правамі паўсамастойных ці самастойных” — паўторна агaloшаная на другім Усебеларускім Праваслаўным Саборы 30. 8-9. 1942 году ў Менску за мітрапаліта Панцеляймана (Рожноўскага) — праіснавала кароткі час. Ваенныя падзеі 1941-1944 змусілі Епіскапат Беларускую Аўтакефальную Праваслаўную Царкву пакінуць Беларусь перад наступам бязбожнае камуністычнае ўлады, ды выехаць на Захад для захаванья свайго жыцця ѹ адроджанасці БАПЦ.

На заканчэнні 2-е Сусьветнае вайны, на тэрыторыі Нямеччыны знайшліся сотні тысічаў беларусаў, якія не жадалі вярнуцца на Бацькаўшчыну, дзе зноў запанавала крывавая камуністычнае ўлада. Гэтыя змораныя гаротныя людзі былі згрупаваны ў лягерох ДП да часу далейшага выезду ў вольныя краіны на сталае прабыўванье. Нягледзячы на гаротны стан Беларусы пачалі арганізаціаць у лягерох свайго прабыўванья парадфії Беларускую Аўтакефальную Праваслаўную Царквы. У Рэгенсбургу-Баварыя, дзе знаходзілася цэнтральная сядзіба Беларускага Нацыянальнага Камітэту, у аселішчы Зіглонг сарганізаваўся Беларускі лягер у якім разъмесьціліся каля 500 асобаў. Ужо ўвесені 1945 году пачалі адбывацца Божыя службы ў залі БНКамітэту на Маршал Ст. 5, — правіў Епіскап Апанас. Да яжджаў ён штотыдня з Ціргайму, дзе знаходзіліся ўсе епіскапы БАПЦ. Перад 1945 годам ў лягеры быў створаны Камітэт пабудовы праваслаўнае беларускую царкву. Быў куплены пляц на ўскрайне лягеру, сабраны на пачатковыя выдаткі гроши і прыступлена да пабудовы. Перад Вялікаднем новы царкоўны будынак быў закончаны, і ў Вялікі Чацьвер Епіскап Апанас асьвяціў гэту першую на эміграцыі Беларускую Праваслаўную Царкву, збудаваную беларускімі бежанцамі. Незабыўнай была страта гэтага гістарычнага помніку, калі пасля пераходу быльых епіскапаў БАПЦ у Расейскую Зарубежную Царкву гэтае апошніяя прадала нашу царву на злом. У іншых лягерох згуртаваныя беларусаў былі арганізаваны парадфії БАПЦ: у Міхельсдорфе, Віндышбэргердорфе, Остэргофене, Вільдфлекэнэ, Дыльтгенфільгу, Шляйсгайме, Швайнфурце, Ватэнштэце, Госльяры, Розэнгайме, Банангу і інш.

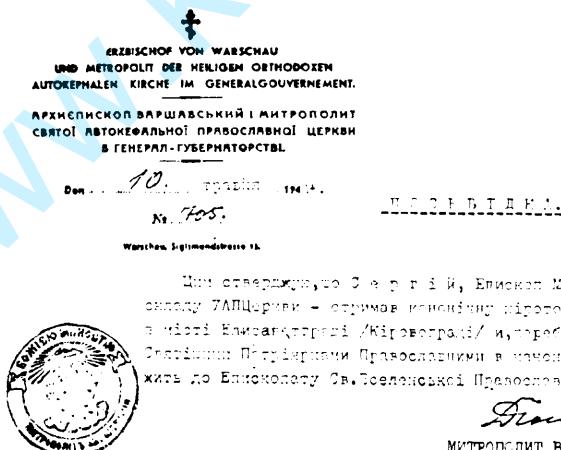
Адначасна Епіскапат БАПЦ начале з Мітрапалітам Панцеляйманам,

расейская паходжаньня, пачалі вясьці патаемныя перамовы з Сынодам Рэсейскае Праваслаўна Царквы аб пераходзе Епіскапаў БАПЦ, у іхнюю юрысдыкцыю. Даведаўшыся пра гэтае прадстаўнікі парафіяў БАПЦ і грамадзкіх арганізацый склікалі спэцыяльную нараду на 5-га травеня 1946 году, якая адбылася ў залі БНКамітэту на Маршалстр. у Рэгенсбургу пры удзеле беларускіх прадстаўнікоў з усіх акупацыйных зонаў. На гэту нараду прыбылі Архіепіскап Філафей (Нарко) і Епіскап Апанас. Усе прадстаўнікі прасілі прысутных Уладыкаў, каб яны не пакідалі парафіяў БАПЦ і не пераходзілі ў Рэсейскую Зарубежную Царкву, аднак просьба Зьезду была адкінутая, і 6-га травеня 1946 году быўшы епіскап БАПЦ, парушаючы Правіла 14 Св. Апосталаў, 5-е Правіла 4-га Усяленскага Сабору, і 16 Правіла Двук. Канстант. Сабору, перайшлі ў юрысдыкцыю Рэсейскай Праваслаўной Царквы. Гэты мамант быў цяжкім дазнаньнем для асірочанае беларуское эміграцыі. Вернікі БАПЦ і нацыянальныя арганізацыі пачалі шукаць кананічнага выхаду з утворанага стану БАПЦарквы. У першую чаргу прадстаўнікі парафіяў і беларускіх нацыянальных арганізацый звязрнуліся да Мітрапаліта Александра Палескага, каб ён пераняў апеку асірацеляе Царквы, на што ён даваў сваю згоду, але ралтоўная съмерць ягоная не дазволіла выканань гэтага чыну.

Адзінай Праваслаўной Царквой у тым часе, якая магла дапамагчы беларусам, гэта была Украінская Аўтакефальная Праваслаўная Царква, якая мела поўны склад Сыноду начатле з мітрапалітам Палікарпам (Сікорскім). Усе епіскапы УАПЦарквы былі хіратанізаваны з пасъвічаньня мітрапаліта Польскае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы Дыянісія — да іх і звязрнуліся Беларусы з просьбай дапамогі для асірацеляе БАПЦ.

У міжчасе, старэйшы палітычны і царкоўны дзеяч БНР Мікалай Дзямідаў паведаміў, што ў Канстанцы, ў Зах. Нямеччыне, пражывае Епіскап Украінская Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы Сяргей (Охотэнко), які пагадзіўся-б пераняць апеку над Беларускаю Аўтакефальнаю Праваслаўную Царквою. Ён зазначыў, што Епіскап Сяргей кананічны епіскап, і мае на гэта пасъветчаньне ад Мітрапаліта Варшаўскага Польскае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы.

Ніжэй — фотакопія пасъветчаньня.

Гэтае пасъветчаньне — важны дакумент, сцьвярджаючы кананіч-

насьць Епіскапа Сяргея і яго злучво з Канстантынопальскім Патрыярхатам, якое было страчана Беларускаю Праваслаўную Царквою праз расейскую акупацыю земляў Беларусі ў 1772-1776 гг. Епіскап Сяргей зажадаў, каб на перамовы прыехаў прадстаўнік Ураду БНР. Аб гэтым быў паведамлены Старшыня Рады БНР інж. Мікола Абрамчык у Парыжы, які упаўнаважыў Д-ра Віктара Войтэнку і Аляксея Вініцкага, Старшыню БЦКамітэту, як прадстаўнікоў БНР.

Адначасна Ўладыка Сяргей і беларускія прадстаўнікі зъявіліся з просьбай да Сыноду Украінскае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы адпусціць Епіскапа Сяргея для пераніцца апекі над асірацелаю БАПЦ Царквою. Сынод Епіскапаў УАПЦарквы аднесцца прыхильна да просьбы Беларусаў, і Блаж. Мітрапаліт Палікарп даў дабраславенства Епіскапу Сяргею для ачолення БАПЦарквы.

І гэта было згодна з параграфам 55-ым Статуту Святой Праваслаўной Беларускай Аўтакефальнай Царквы, прынятym на ўсебеларускім Саборы 30. 8.-2. 9. 1942 году ў Менску.

У французскай зоне Нямеччыны быў створаны Часовы Праваслаўна-Рэлігійны Камітэт пад старшынствам прат. Сыяпана Войтэнкі, які заняўся падрыхтовай афіцынага пераніцца Епіскапам Сяргеем кіраўніцтва БАПЦ. На 5-га чэрвеня 1948 году (дзень свята Прап. Ефрасіні Полацкае) быў скліканы Сабор у Канстанцы, на якім былі прынятыя наступныя пастановы:

П А С Т А Н О В Ы

Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы, прынятая 5 чэрвеня 1948 году на Саборы ў Канстанцы, Нямеччына.

1. Асноўваючыся на ідзе Мітрапаліта Грыгорыя Цамблака, — незалежнасці Беларускай (Вялікага Княства Літоўскага) Царквы ды змаганыні за яе зыдзейсненне пазнейшых беларускіх праваслаўных герархаў, духаўнікоў і вернікаў, закончанага Мітрапалітам Менскім Мэльхіес-дэкам у 1922 г. абвешчаннем Беларускай Праваслаўной Аўтакефальнай Царквы, — Саборык прызнае правільнай пастанову Усебеларускага Праваслаўнага Сабору ў Менску, у 1942 годзе, установіўшага Беларускую Праваслаўную Аўтакефальную Царкву.

2. Саборык съцвярджае, што троі епархii Б.П.Царквы (Віленская, Гродзенская і Пінская) атрымалі дазвол на аддзяленне ў Беларускую П.А. Царкву, багаслаўленыне і прызнаныне ад Мітрапаліта Варшаўскага і ўсіх Польшчы, Блажэннайшага Дыянісія, галавы Польскай Аўтакефальнай Праваслаўной Царквы, дадзеня ім на руці Мітрапаліта Александра Пінского. Дзеля таго, што перад Менскім Усебеларускім Праваслаўным Саборам існавалі толькі троі епархii стварыўшыя наступныя епархii Б. П. Царквы, Саборык съцвярджае кананічнасць Беларускай Праваслаўной Аўтакефальнай Царквы, атрымаўшай прызнаныне матчынай Польской Праваслаўной Аўтакефальнай Царквы.

3. Саборык падтрымоўвае пастанову Мітрапаліта Александра Піńskiego — трыванць пры аўтакефальнасці Б.П.Царквы і на эміграцыі-чужынне і з жалем успамінае перадчасную съмерць Мітрапаліта Александра.

4. Саборык пастановае прадоўжваць дзейнасць Беларускай Праваслаўной Аўтакефальнай Царквы на чужынне-эміграцыі, ды змагацца за яе ў краі, пад часовым епіскапскім кіраўніцтвам Праасвячэннага Сергія, епіскапа Ўкраінскай Аўтакефальнай Праваслаўной Царквы. Пераданыне часовага епіскапскага кіраўніцтва Праас. Сергіем сталому кіраўніцтву наступіць з хвілінай наяўнасці ня менш двух беларускіх епіскапаў у БАП-

Царкве, жадаючых стварыць сталае кірауніцтва Б.А.П. Царквы і кіраваць Ею на славу праваслаўнай Веры ў Беларускім народзе на векі вечныя.

5. Саборык выбраў кандыдатаў у часовае кіравецтва справамі Б.А.П. Царквы і прадставіў іх Уладыцы Сергію да назначэння. Назначаныя і запрысяжаныя гэлага-ж 23-5 травеня-чэрвеня ў дзень Прал. Аўфра-сіні, беларускай нацыянальнай святой, у архірэйскай Царкве ў Канстанцы.

6. Саборык заклікае ўсіх праваслаўных беларусаў аб'яднацца каля адзінай Беларускай Аўтакефальтай Праваслаўнай Царквы, гэтым ушанаваць памяць і заслугу сваіх лепшых дзядоў і прадзедаў, якія змагаліся за аўтакефалію і чысьціню Праваслаўнай Веры. Умацоўвайма Беларускую Аўтакефальтную Праваслаўную Царкву і Праваслаўную Веру ў Беларускім Народзе і на Беларусі па векі вечныя, амін.

Пацвярджае епіскап Сергій. Канстанца, 23-5 траўня-чэрвеня 1948 году.

У гэты-ж дзень адбылася ўрачыстая Божая служба, якую ачоліў Уладыка Сяргей, і ўсе прысутныя прадстаўнікі маліліся і дзякавали Богу за Ягоную Ласку і дапамогу ўстанаўлення працягласці існаванья БАП-Царквы. На гэты службе сябры Епархіяльнае Управы прынялі прысягу і прынялі сув. прычасыце.

Пасля авбешчання пераняцця пачалася ажыўленая дзейнасць БАПЦ па ўсіх зонах Заходняе Нямеччыны. Ужо 25 чэрвеня 1948 году прыняў пасвячаныне ад Епіскапа Сяргея ў сан Iераманаха Інж. Уладзімір Тамашчык, прыняўшы манаскае імя Васіль. Да ліку духавенства БАПЦ тады належалі: прат. Сыцяпан Войтэнка, прат. Хведар Данілюк, прат. Анатоль Кунцэвіч, а. Александар Казлоўскі, а. Міхал Шчурко. Была ўстаноўлена Кансысторыя БАПЦ у складзе: Прат. Хведара Данілюка, Iераманаха Васіля, а. Александра Казлоўскага, а. Міхася Шчурко, аканома Міколы Дзямідава, Аляксея Вініцкага і Лявона Савёнка. Ад гэтага часу пачаўся арганізацыйны перыяд адrodжанася Беларуское Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы. Рукапаложаны а. Васіль Тамашчык зарганізаваў першую парафію сув. Мікалай ў Розэнгайме, якая налічвала каля 500 парафіян. Божыя службы адбываліся нармальная, службылі а. Васіль і а. Лонгін Шэмеціла. Iераманах Васіль інтэнсіўна працягваў сваю духоўную вучобу і практику служэння. Пры парафіі існаваў прыгожы хор пад кіравецтвам кампазытара Міколы Равенскага.

Падчас 3-е Сесіі Свячэннага Сабору Епіскапа ў БАПЦарквы, якая адбывалася ў Дылінгене, 4-га лістапада 1949 году прыбыла Беларуская дэлегацыя начале з Прэм'ерам Ураду БНР сп. Аўгентам Каханоўскім, якія звярнуліся з просьбай да Свят. Сыноду БАПЦарквы хіратанізаваць Архімандрита Васіля Тамашчыка на епіскапа БАПЦ. Просьба была прыхільна прынята і хіратонія адбылася ў царкве Св. Мікалай ў Розэнгайме 19 снежня 1949 году. Хіратонію выканалі: Епіскап БАПЦарквы Сяргей, Епіскапы Платон і Вячаслаў ад УАПЦарквы. Гэтыя епіскапы былі кананічна хіратанізованы пры даламозе Мітропаліта Варшаўскага Дыянісія, (Правасл. Церкв. в Польшче. Magr. Богосл. Александр Свитич, ст. 198-219).

ДРУГІ ПЭРЫЯД ДЗЕЙНАСЦІ БАПЦ

Пачынаючи з 1948 году пачаліся выезды беларускае эміграцыі з Заходняе Нямеччыны на сталае пасяленыне ў розныя краіны Заходняга Свету. Епіскап Васіль (Тамашчык) аставаўся часова ў Мюнхене, каб закончыць сваю багаслоўскую асьвету ў Багаслоўскай Акадэміі УАПЦ. У міжчасе ён наведаў Англію, дзе 25 чэрвеня 1950 году рукапалажыў

у сан ерэя Аляксандра Крыта для аблугаўвання праваслаўных беларусаў у Англіі. Вярнуўшыся ў Мюнхэн ён рукапалажыў 9 верасьня 1950 году Аўгена Смарашчка, які закончыў філязафічны факультэт Марбурскага Універсітэту, у сан ерэя з прызначэннем на беларускую парафію ў Любене, Бэльгія.

Першы Герарх БАПЦ Архіепіскап Сяргей выехаў у Аўстралію і там пачаў арганізаваць парафію БАПЦ. Спыніўшыся ў Сыднэі, дзе ўжо знаходзілася пэўная колькасць беларусаў, але спробы арганізаваць парафію не дали вынікаў; тады выехаў у Парт, дзе мясцовымі беларусамі быў набыты дом з памешканьнем для святара. З прычынай таго, што Пэрт знаходзіўся ў вялікай адлегласці ад іншых беларускіх асяродкаў, Уладыка Архіеп. Сяргей пераехаў у Мэльбурн, а пасьля ў **Адэлайду**, дзе ўжо існавала парафія БАПЦ, якую зарганізаваў прат. Міхал Шчурко. Прат. Міхал Шчурко прыехаў у Аўстралію ў 1948 годзе, і пазыней, дзякуючы ягоным старанням, была пабудавана новая прыгожая Царква Св. Апосталаў Пятра і Паўла. Пасьля ягонае съмерці ў 1972 годзе настаяцелем парафіі напрацягу 6-ёх год быў а. Васіль Чычэліс — памёр 15-га ліпеня 1973 г. Ад таго часу праз 5 год вернікаў аблугаўваў а. Георг Дыоніліч — сэрб з паходжаньня і святар Сэрбскае Царквы. Айцец Георг карыстаўся вялікай пашанай у нашай царкве; але на заклік свайго сэрбскага Епіскапа ён адышоў на службу сваёй царкве і свайму народу, падрыхтаваўшы кандыдата ў ерэі брата Аўгена Сітніка — беларуса. У суботу 29 ліпеня, сёлета, Архіепіскап Мікалай пасвяціў Аўгена ў сан дыякана, а ў наядзелю 30-га ліпеня — у сан ерэя.

Мэльбурн. Парафія Св.в. Антона, Яна і Еўстафа. Кіраўнічым Парафіі, а таксама Епархіяльнай Управы, на Аўстралію, працуе Пратапрасвіцер а. Аляксандар Кулакоўскі. Стаяўшы настаяцелем ад 1962 г., а. Аляксандар паважна спрычыніўся да развою Парафіі, сваю ўважлівасцю і дбаласцю падаючы прыклад іншым. У Парафіі добра працуе сястрыцтва. З ініцыятывы а. Аляксандра і з рунтай працы сястрыцтва набыты магільнік і пабудаваны помнік „На вечны ўспамін супачылых”. Штогоду выдаецца „Беларускі Праваслаўны Каляндар”, для карыстаньня ў цэрквях. А. Аляксандар часта ўвайходзіць у супрацу і суслужэнне з святарамі іншых цэрквяў. У цягу колькіх ужо год праводзяцца стараныні набыць свой уласны царкоўны дом.

Нью Ёрк. Парафію Св. Кірылы Тураўскага заснаваў у 1950 годзе Мітрафорны Пратаерэй а. Хведар Данілпок. Яго пасвяціў у ерэі ў 1921 годзе Епіскап Уладзімер Беластроцкі. Айцец Хведар быў ія толькі прыкладным святаром, але і непахісным нацыянальным дзеячом. Напачатку Багаслужбы адбываліся ў нанятых святынях іншых нацыянальнасцяў, а па прыезьдзе ў Нью Ёрк Уладыкі Васіль, дзякуючы самаахвярнасці вернікаў, у 1957 г. быў набыты дом пад Катэдральны Сабор, дзе ў адбываліся саборныя Багаслужбы. Па съмерці прат. Хведара, 29-га ліпеня 1960 г. Парафію аблугаўваў сам Уладыка Архіепіскап Васіль. 10-га жнівеня 1969 г. быў пасвячаны ў дыякана а. Карп Стар, які ў 1970 годзе, па съмерці Уладыкі Васіля быў пасвячаны ў сан ерэя і самаахвярна аблугаўваў Парафію напрацягу 4-х год. Ад 1973 году настаяцелем стаў сучасны Мітрафорны Пратаерэй Васіль Кендыш. Пад яго настаяцельствам працаваў 4-ры месяцы а. Рыгоры Кістнэр, і ад 18-га сінегня 1977 году а. Расціслаў Войтанка.

Гайлэнд Парк, ЗША. Парафія Св. Жыровіцкае Божае Маці была тут заснаваная ў 1951 годзе. Заснавальнікам яе быў адраджэнец БАПЦарквы

Пратаярэй Сыцяпан Войтэнка. Патрабы заснаваньня пафайі былі вялікія, бо ніякія іншыя цэрквы не адпавядалі рэлігійна-нацыянальным пачуцьцям нашых вернікаў. У 1962 годзе была куплена ад грэкаў царкva з заляю, у якой і адбываюцца рэгулярна Багаслужбы і ў сучаснасці. Дзяякуючы ахвярнасці пафайінаў і таму, што прат. а. Сыцяпан выконваў сівятарскія абавязкі амаль бяз усякае ўзнагароды, Парафіяльная Рада меламагчымасць набыць прыгожы магільнік, дзе ѹ спачываюць целы — Настаяцеля, які адыйшоў у вечнасць 26-га чэрвеня 1968 г., яго спадарожніцы жыцьця Філямэнты, Уладыкі Васіль, Д-ра Віктара Войтэнкі, і Беларусаў з іншых мясцін Амэрыкі. Наступным настаяцелем быў прат. а. Васіль Кендыш, якога часта замяняў а. Віктар Войтэнка. Ад 1973 году настаяцелем Пафайі ёсьць а. Аляксандар Яноўскі.

Кліўленд. Пачаткам заснаваньня пафайі была візита Архіепіскала Васіля ў Кліўленд 14-га кастрычніка 1951 г. Першым настаяцелем быў Яўфім Якімэнко (1951-1956). Напачатку Багаслужбы адбываліся ў вырэнтаванай залі, дзе быў уладжаны іканастас. Другім сівятаром быў абсалўвент Віленскай Духоўнай Сэмінарыі прат. а. Мікола Макарэвіч (1956-1960), за часоў якога куплены дом з пляцам, і распачата будова першае ў Амерыцы Беларуское Праваслаўнае Царквы, Маці Божая Жыровіцкае. З-га лютага 1961 года настаяцельства Пафайі пераняў прыбылы з Англіі Прат. а. Аляксандар Крыт, сучасны Мітрапаліт БАПЦарквы.

Ад самага пачатку існаваньня пафайі Службы Божыя правіліся з удзелам дыяканаў: пратадыякана Калістрата Савіцкага і пратадыякана Міхала Страпка. З 26-га лютага 1977 года вернікаў ў Кліўлендзе аблугувае а. Рыгор Кістнэр.

Парафія ў Дораты. Пафайі Святой Тройцы ў Дораты, штату Нью Джэрсі, ЗША, заснаваная ў верасні 1973 году. Заснавальнікам быў а. Карп Стар, былы настаяцель Катэдральнаага Сабору ў Нью Ёрку. Асёлішча Дораты знайходзіцца ў зацішным спакойным месцы, нааддалі ад большых местаў. Настаяцель пафайі а. Карп паказаў вялікую ахвярнасць, як пры аблугуўванні Катэдральнаага Сабору ў Нью Ёрку, так і пры закладзінах новае пафайі ў Дораты. З Божай дапамогаю Пафайі Святой Тройцы ўзмацоўваецца, і сталія Багаслужбы праводзяцца ў адпаведна ўладжаным храме.

Дэтройт. Пафайі Св. Духа ў Дэтройце ёсьць 'наймалодшаю з усіх пафайі ў БАПЦарквы. Незважаючы аднак на кароткі час яе існаваньня і невялікую колькасць вернікаў, у Пафайі зроблены вялікі поступ у рэлігійным жыцьці гэтага асяродка і ў матарыяльных асягненіях, бо наўгты прыгожая Цэркаўка і дом для настаяцеля.

Ад пачатку існаваньня аж да 1974 г. пафайі апекаваўся Уладыка Мікалай з Таронта, а ў сучаснасці рэгулярна службы Божыя правіць а. Максім Таўпека, узвядзены ў сан ерэя 10 лістапада 1974 году.

Таронта, Канада. Пасвячаны Царквы Св. Кірылы Тураўскага і грамадзкага дому адбылося 20 і 21 лістапада 1954 г. Чын пасвячаньня выканана Архіепіскапом Васілем. Праз уесь час існаваньня настаяцелем Пафайі быў і застаецца цяперашні Архіепіскап Мікалай. Прыняты да юрысдыкцыі БАПЦарквы Прат. а. Міхал Мігай, які прыняў пасвячанье ад Александра, Архіепіскапа Пінскага, як сівятар для Праваслаўнае Аўтакефальнае Царквы ў Польшчы. А. Міхал быў прызначаны да пафайі Св. Кірылы Тураўскага ў Таронта ў дапамогу Уладыку Мікалай. Апрача Таронта, Уладыка Мікалай у Канадзе апякуеца яшчэ беларускім асяродкамі, якія: Лёндан, Гамільтон, Ашава, Садбуры, Монтрэал і інш.

Англія. Заснаваныне Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы ў Англіі належыць да Прат. а. Аляксандра, цяперашняга Мітрапаліта БАПЦ на эміргацый. Важнаю прычыну да заснаваныня парафіі ў Англіі было тое, што прыехаўшы ў Англію з жаўнерамі Андрэса Епіскапы, як Сава і Тэмэтэуш, а разам зь імі съвтары, для Беларусаў проста сілою накідалі сваю „польскую” духовую апеку, а съведамыя Беларусы лічылі, што царква не павінна ўжываць асыміляцыйных мэтадаў, а быць рэлігійна-нацыянальнаю.

Прыезд у Англію ўладыкі Васіля значна дапамог для зарганізаціі рэлігійнага беларускага жыцця ў Англіі. 25-га чэрвеня 1950 г. быў узьведзены ў сан ерэя Аляксандар Крыт, які і распачаў наведваць і арганізаваць парафіі ў тых асяродках, дзе аселася большая ці меншяя лічбовая грамада Беларусаў. Было ведама, што такімі асяродкамі былі: Лёндан, Бірмінгам, Брадфорд, Кэмбрыйдз і Манчэстэр. Адведаўшы іх, неадкладна быў скліканы Агульны Зьезд і выбрана Вікарыйская Управа з сядзібай у Брадфордзе, дзе жыў стала а. Аляксандар. Тут, дзякуючы ахвярнасці бел. вернікаў, а асабліва рэлігійнае Ангельскі, быў набытыя вялікі дом з заляю для зборкаў і была ўладжана капліца, дзе адбываліся Багаслужбы. Рабіліся аб'езды ўсё вімененія асяродкі. Тут выдаваліся пасланыні і Вікарыйская Бюлетэн. Пасьля дзесяцігодніяе працы а. Аляксандар павінен быў выехаць у Амэрыку, а для апекі вернікаў 13. 10. 1963 г. быў рукапаложаны ў сан ерэя Янка Абабурка, які і да гэтага часу аблугоўвае бел. вернікаў у Англіі. Калі-ж лік беларускіх асяродкаў павялічыўся, 5-га верасня 1971 г. Уладыка Андрэй рукапаложкі ў ерэі Янку Пякарскага, які цяпер аблугоўвае беларускіх вернікаў на Паўдні Англіі. Абодва съвтары ў Англіі выконваюць рэлігійныя абавязкі сумленна і ахвярна. У 1972 годзе ў адным з найбольшых асяродкаў, у Манчэстры, набыта ўласная царква, дзе ў адбываюцца Багаслужбы.

Бэльгія. Парафія БАПЦарквы паўстала тут у 1950 годзе. Зарганізованая была для рэлігійнае апекі над беларускімі студэнтамі, якія ня маючы свае роднае царквы, наведвалі цэркви ўкраінскія, або расейскія. Настаяцелем парафіі быў Д-р Аўген Смаршчок, які быў рукапаложаны ў сан ерэя 3-га верасня 1950 г. Стальні месцам жыхарства Д-ра а. Аўгена ёсьць Лювэн. У сучаснасці а. Аўген ужо Протапрасьвіцер і аблугоўвае праваслаўных вернікаў ня толькі ў Лювэне, але і ў іншых асяродках.

**

Паважная гісторычныя падзеі ў станаўленыні БАПЦарквы на эміграцыі адбыліся ў часе 1968-1972 гадоў.

15-га лютага 1968 году ў Адэлайдзе, Аўстралія, у дзень Свята Стрэчаныя Гасподняга, у Грэцкім Саборы Св. Архістратыга Міхаіла было праведзена нарачэнне Мітрафорнага Пратаеरэя а. Аляксандра ў Епіскапа Горадзенска-Наваградзкага і Кліўлендзкага, з імём Андрэя, і хіратонія яго ў часе Св. Літургіі, якую адслужылі Высокапраасвячэнныя Епіскап Сергій — галава БАПЦарквы — і Праасвячэнныя Епіскап Сэрбскі Дымітры, у асысьце заступніка Архіепіската Англіканскай Царквы архідыякана Рычарда, Мітрафор. Прат. а. Міхаіла Шчурко і Пратаеरэя Александра Кулакоўскага з БАПЦарквы, пратаеरэя а. Жыўко Паловіча з Сэрбскага Праваслаўнае Царквы, Прат. а. Юрага Папаса з Грэцкага Пра жасл. Царквы, а. Нікадыма Палічкіўскага і дыякана а. Івана Піznічэнко з Украінскага Аўтак. Правасл. Царквы.

У гэтым-же самым Грэцкім Праваслаўным Саборы 9-га сакавіка 1968 г. было праведзена нарачэнне а. Архімандрыта Мікалая, а 10-га сакавіка

хіратонія ў Епіскапа Турава-Пінскага і Таронцкага. У хіратонії прынялі ўдзел чатыры Іерархі: Высекапраасьвячэннайшыя Архіепіскапы Сергій і Васіль з БАПЦарквы і Праасьвячэннайшыя Епіскапы: Данат з Украінскае АПЦарквы і Дымітры з Сэрбскае Правасл. Царквы. Пры тым-ж а самым духавенстве, як і пры хіратонії Ўладыкі Андрэя, быў яшчэ прысутны грэцкі Архімандрит Даніэль.

1970 і 1971 годы прынясьлі вялікую жалобу нашай Царкве. У 1970 годзе, 9-га чырвня, адыйшоў на вечнае ўпакаенне Архіепіскап Васіль. Съмерць Уладыкі Васіля балюча адблісяла на верніках БАПЦарквы, бо на ім ляжаў галоўны цяжар арганізацыі і станаўлення нашай Праваслаўнай Царквы на эміграцыі. Пры вялікім звязьдзе вернікаў 17 чырвня 1970-га году быў праводжаны на месца упакаення на Беларускім Матільніку ў Іст Брансвіку. У астатнюю падарож праводзілі Епіскапы Андрай і Мікалай, ерэй а. Віктар, дыяканы: а.а. Калістрат, Карп і Міхаіл.

У съботу 2-га каstryчніка 1971 году ўпакоіўся сьв. памяці Архіепіскап Сяргей — Першагарах БАПЦарквы. З адыходам у вечнасць Архіепіскап Сяргея БАПЦарква страціла аднаго з тых сродкаў нас, пра якіх Госпад у прыпавесці пра талянты гаварыў, як пра слугаў добрых і верных, і які ў цяжкі момент перажывання нашае БАПЦарквы прыйшоў з шчырай і станоўчай дапамогай.

Пахаваны ў месьце Адзяляйдзе 13-га каstryчніка. Пры адпіваньні ў Грэцкім Саборы Архістратыга Міхаіла прынялі ўдзел: ад БАПЦарквы — Уладыка Епіскап Мікалай, Пратаерэй а. Аляксандар, Мітрафорны Прат. а. Міхаіл; ад Грэцкае Царквы Ўладыкі — Архіепіскап Сыпрыдон, Епіскап Хрызастомас, духаўнікі — а. Сыпрыдон, а. Афанасі, а. Ян, а. Мікалай; ад УАПЦарквы — пратаерэй Нікадым; ад Сэрбскае — а. Дабраблюб. Згодна з жаданьнем самога Архіепіскапа Сяргея чыгн паховінаў выкананы паводле старога Візантыйскага абраду.

Сабор БАПЦарквы і кіраўнічыя ўстановы.

Да найважнейшых асягненняў БАПЦарквы на эміграцыі за час трыццатилетнія дзеянасці трэба залічыць — хіратонію двух Епіскапаў. паставлены ў ерэі 16-ці асобаў, пасвячэнныне дваіх у дыяканы і аднаўленыне ў 1972 годзе Мітраполіі БАПЦарквы.

Агульны развой царквы, павялічэнне ліку сьвятарства і таксама павялічэнне ліку парафіяў дало магчымасць і выклікала патрэбу склікання Другога Сабору Духавенства і вернікаў нашае царквы. Сабор быў скліканы у днёх 27, 28, 29 травеня 1972 году ў „Гайлэнд Парк”, штату Нью Джэрсі ў ЗША. На Саборы была абвешчана Мітраполія БАПЦ, выбраная Галоўная Рада і Кансыстыорыя БАПЦарквы і зацьверджаны Агульны Царкоўны Статут, згодна якога павінны кіравацца ўсе парафіі, належачыя да юрысдыкцыі БАПЦ. На аснове зацьверджанага Статуту Сабор Епіскапаў на сваёй нарадзе дня 13-га ліпеня 1978 г. пастановіў аднаўіць дзеянасць двух Епархіяў: Амэрыканска-Аўстралійскую пад зьевінствам Мітрапаліта Андрэя, і Эўрапейска-Канадыйскую пад кіравецтвам Архіепіскапа Мікалая. Да першае Епархіі належала парафія ў Амэрыцы і Аўстраліі, а да другое — Англіі, Бельгіі і Канады.

Малітвеная лучнасць і выдавецтва.

Малітвеная лучнасць і супрацоўніцтва з Украінскаю Аўтакефальнаю Царквою існуе ад самага пачатку аднаўлення БАПЦарквы. З Украінскаю-ж Праваслаўнаю Царквой, якая належыць да грэцкага дыяцэзіі з быльшым Архіепіскапам Багданам, малітвеннае адзінства распачалося ад часу прыезду Ўладыкі Васіля ў Амэрыку, калі было падпісаны асьветчаныне аб

малітвенай лучнасьці. Пра гэта пісалася ў № 3 „Голосу Царквы”.

З Сэрбскаю Праваслаўнаю Царквою праз увесь час адбываліся ѹ адбываюцца супольныя Багаслужбы, і існуюць прыязнныя судносіны. Святары нашыя ў Англіі і Аўстраліі стала служаць з грэцкім, сырыйскім і іншымі праваслаўнымі святарамі.

19-га сінёжня 1974 году адбылася сустрэча герархаў нашае царквы з Экзархам Канстантынопальскага Патрыярха Архіепіскапам Яковасам. Уздел нашых герархаў на Нацыянальной Канфэрэнцыі Епіскапаў, якая адбылася 17-18 кастрычніка 1978 году, засьветчыў, што мы ўжо ўвайшлі ў агульнае злучэнне праваслаўных цэркваў. Канфэрэнцыя гэтая адбывалася ў м. Джанстайн, Пэнсільванія, на якой прысутнічала 17 вышэйших герархаў ад Праваслаўных Цэркваў у Амерыцы. Кіраваў Канфэрэнцыяй Архіепіскап Яковас.

З выдавецкай дзейнасці царквы можам падаць што, пачынаючы ад 1955 году перыядычна выдаецца: „Голос Царквы”. Выданы Беларускі Праваслаўны Малітвенік, перавыдана „Свяшчэнная Гісторыя Новага Запавету”, кожны год выдаецца „Беларускі Праваслаўны Календар”, выдаюцца парафіяльныя „Бюлетеі”. Апрацаваны і выданы Статут у беларускай і ангельскай мовах, робяцца пераклады на беларускую мову Багаслужбы, з якіх ужо выданы „Канон пра ўкрыжаванье Господа” і „Канон пра плач Прасвятай Багародзіцы”.

Персанальная страты.

Найболѣша і балюча стратаю для БАПЦарквы была, як ужо ўспаміналася, неспадзянаваная съмерць нашых адраджэнцаў Аўтакефаліі — Архіепіскапа Сергія і Архіепіскапа Васіля.

Папярэдзіў герархаў сваёю перадчаснаю съмерцю першы настаяцель Катэдральнага Сабору ў Брукліне, шчыры абаронца Аўтакефаліі Мітрафорны Пратаерэй Хведар Данілюк. Памёр 29-га ліпеня 1960 г.

У 1963 годзе Парафія Жыровіцкае Божая Маці ў Кліўлендзе разывіталася з сваім першым настаяцелем а. Яўфімам Якіменко. Мітрафорны Пратаерэй а. Сыцяпан Войтэнка, стаўшы цыёрда на грунт Аўтакефаліі БПЦ, быў адным з першых кіраўнікоў Часовага Беларускага Праваслаўнага Камітэту аж да аднаўлення Аўтакефаліі. Памёр 26 чэрвеня 1968 г. Месца яго заняў ягоны сын, ініцыятар аднаўлення Аўтакефаліі д-р Віктар Войтэнка. На вялікі жаль, пасля няпоўных трох год съвтарства съмерць перакрэсліла ягоныя высокадумныя пляны. Памёр 25 красавіка 1972 г. Адыйшлі ў вечнасць і абсалвэнты Віленскай Духоўнай Сэмінарыі, якія належалі да БАПЦ: Мітр. Прат. Мікалай Макарэвіч — настаяцель парафіі ў Кліўлендзе, Архімандрит Мадэст у Аўстраліі, Прат. Міхал Мігай у Торонта, і Барыс Камінскі ў Аўстраліі. Пасля цяжкое хваробы ў 1972 годзе ўпакоіўся заснавальнік і ініцыятар будовы царквы ў Адэляйдзе Мітр. Прат. Міхал Шчурко, а ў 1973 ягоны наступнік, настаяцель та-е-ж парафіі а. Васіль Чычэліс. 12 травеня 1973 г. у веку 86 год памёр Пратадыякан Калістрат Савіцкі, які быў рукапаложаны ў сан дыякана ў 1950 г. і да канца жыцця ахвярна выконваў абавязкі дыякана ў Кафедральным Саборы ў Кліўлендзе.

Страты вялікія, але гэта мя спыніла дзейнасць БАПЦарквы, і яна з кожным годам ўзмоцніваецца. Дзякуючы Ласцы Божай месца адыйшоўших Герархаў занялі новыя Епіскапы, а лік новарукапаложаных съвтароў перавышае колькасць адыйшоўших.

Гэта ёсьць частка нашых асягненняў за 30 год дзейнасці. Будзем прасіць у Господа ўспамогі для ўцверджанья і ўтримання нашае Царквы на эміграцыі.

АРХІЕПІСКАП МІКАЛАЙ НА ВІЗЫТАЦЫІ У АЎСТРАЛІІ

Яго Высокапачэснасьць Архіепіскап Мікалай прабываў у Аўстраліі два месяцы, — жнівень і верасень 1978 году.

Галоўнай прычынай прыбыцця ў Аўстралію было — пасьвячэнне новага ерэя для Парафіі Св. Ап. Пятры і Паўла ў Адэлляйдзе. Да гэтага часу там, пасъля съмерці кіраўнічага а. Васіля Чычэліса, на просьбу парафіянаў і адабрэння мітрап. Андрэя, тымчасова ачоліў парафію айцец Георг Дьюонліч, з паходжаньня сэрб. Айцец Георг карыстаўся вялікай пашанай сярод нашых вернікаў у Адэлляйдзе. Аднак нацыянальная съведамасць і любоў да свайго народу пераважылі на яго сумленыні, і на заклік свайго сэрбскага нацыянальнага Епіскапа Пятра ён съведама пакінуў чужых і пайшоў служыць свайму народу. Хоць а. Георг наважыўся пакінуць шануючае яго беларускае братэрства, ён загадзя падрыхтаваў прадстаўніка ў ерэі, брата Аўгена Сітніка.

У суботу, 29 ліпеня, Архіепіскап Мікалай рукапалажыў Аўгена Сітніка ў сан дыякана, а ў нядзелю, 30 ліпеня, у сан ерэя.

6 і 13 жнівеня Уладыка Мікалай служыў у Мэльбурнe.

У чацвер 17-га жнівеня Уладыка Мікалай даў шлюб сужэнству Мікалаю Нікану і Гэлене Кішмар.

У нядзелі: 27 жнівеня Высокапачэсны Мікалай служыў сьв. Літургію ў сэрбскім Катэдральнym храме сьв. Георга ў Кабрамаце, а 3 верасьня ў сэрбскім храме сьв. Мікалая ў Бляктаўн.

У нядзелю, 10 верасьня, Уладыка Мікалай служыў сьв. Літургію ў расейскім храме сьв. Мікалая ў Банкстаўн. Расейская Парафія сьв. Мікалая ў Банкстаўн складаецца ў 80% з беларусаў. Старшыня Парафіяльнае Рады Лявон Дзядуля, за згоду свайго кіраўнічага а. Архімандрыта Беніяміна з дазволу свайго Кіраўнічага Епіскапа Сыльвэстра, Архіепіскапа Монтрэальскага, Канадзкага і Аўстралійскага, Амэрыканскай Праваслаўнай Царквы (быўшай Расейскай Амэрыканскай Мітраполіі), найболыш прылажыўся да таго, каб Уладыка Мікалай служыў у іхным храме.

Пасъля Багаслужбы ў Банкстаўн быў зладжаны супольны абед-банкет у Беларускім Доме ў чэсьць мілага гасція Яго Міласці Архіепіскапа Мікалая. На абедзе галоуным прамоўцам быў Уладыка Мікалай. Тэмай ягонае прамовы было „Духовае унезалежненіе ліцьвіноў/беларусаў”. У сваім уступе да прамовы Уладыка адзначыў, што калі ён ужывае ў сваёй мове „Літва, ліцьвіны”, дык ён мае наўвеце тое самае, што цяпер завуць „Беларусь, беларусы”, адрозніваючы ад назову „Летува, летувісі”.

У сваім дакладзе Уладыка падаў гістарычны нарыс змаганьня ліцьвіноў за незалежнасць свае Праваслаўнае Царквы. Пачынаючы з 1291 г. і па сяняшні год, калі мы абходзім 30 гадавіну БАПЦ,

ПАДЗЕІ У ВАТЫКАНЕ

У нядзелю 6-га жнівеня сёлета памёр ад сэрговага прыпадку 262-гі Папа Павал VI, які ачольваў сусветную Каталіцкую Царкву напрацягу 15-ці гадоў. Пакойны Папа Павал VI уславіўся сваімі экуменічнымі спатканьнямі з Патрыярхам Атэнагорам і паездкамі ў Жэневу, Амэрыку-ЗША і Індію. Папа Павал лічыўся параўнальнай кансерватыўным, аднак, з ягоным імём звязана і шмат рэформаў. Ён настоўліва праводзіў у жыццё пастановы Другога Ватыканскага Сабору.

26-га жнівеня сёлета Калегія Кардыналаў выбрала новага Папу, якім стаўся Альбіно Лучыяні, Архіепіскап Венэцыі; быў у веку 65-летнім. Ён прыняў імя — Ян Павал Першы. Паходзіў з сям'і работніцкай з Форнэ ды Каналэ. Выбар яго адбіўся досьць прыхильным водгукам, бадай, па цэльгам съвеце. Аднак, ня суджана яму было выявіць сябе ў дзеянасці. Пабыў на сваім пасадзе толькі 34 дні. Раптоўна памёр уначы 28 верасьня.

16-га каstryчніка Калегія Кардыналаў выбрала на пасад Папы Рымскага кардынала Кароля Вайтылу, які прыняў імя — Ян Павал Другі. Папа Ян Павал Другі польскага паходжання, нарадзіўся 14-га травеня 1920 году ў Вадовіцах у работніцкай сям'і, і быў Кардынаلام у Кракаве. Гэта першы Папа не італьянец за апошнія 455 гадоў.

Уладыка Мікалай даўжэй затрымаўся на Вялікім Саборы ў Наваградку, 1415 году, ды Менскіх Саборах 1922, 1927 гг. і, як працаўжэнне змаганьня за самабытнасць у папярэдняі гады, ён адзначыў Саборы: Менскі 1942 г. і Канстанцкі 1948 году.

Прысутныя ўважна выслушалі даклад Уладыкі, і як потым выявілася, што многія першы раз пачулі пра гісторыю сваей працавалаўнае царквы. Пасля дакладу многія падыходзілі да Уладыкі Мікалая ѹ дзякавалі яму за даклад.

Архіепіскап Мікалай найдаўжэй затрымаўся у Сыднэі, дзякуючы старанням шчырага патрыёта, адданага верніка й будаўніка БАПЦ, брата Міколы Скабея. У часе свайго пабыту ў Сыднэі Уладыка Мікалай высьвяціў хаты сп-ва Булаўскіх і Міховічаў, ахрысьціў Віктара, сына сп-ва Ліпскіх. Дырэктар Нацыянальнае Беларускае Перадачы па „Радыё нацыянальных груп у Аўстраліі” бр. Міхась Лужынскі перадаў па Радыё свою аўдыенцыю ў Архіепіскапа Мікалая, у аўторак а 2,30 папаўдні, сыднэйскага часу, 5 верасьня 1978 году.

Праз увесь час свайго двумесячнага пабыту ў Аўстраліі Уладыка Мікалай правёў свой час сярод сваіх людзей, якія міла прыймалі яго ў сваіх гаспадах і дзяліліся з ім сваімі думкамі.

М. Грыбок

ПАРАФІЯ СВВ. АНТОНА, ЯНА І ЕЎСТАФА У МЭЛЬБУРНЕ (АЎСТРАЛІЯ)

Візыта Уладыкі Архіепіскапа Мікалая

У нядзелю 6. 8. 1978 г. Парафію ў Мэльбурне наведаў Высокапачэсны Уладыкі Архіепіскап Мікалай Таронцкі. Уладыкі Мікалай ачоліў сьв. Літургію і правіў у асысьце кіраунічага парафіяй а. Аляксандра. На Божую службу сабралася многа суродзічаў. Прывілія суправодзіў Архіерайскую Багаслужбу узмоцнены хор. Уладыкі Архіепіскап Мікалай прамовіў вельмі прачулую, глыбокага зъместу павучальную пропаведзь. Пасьля Багаслужбы сястрыцтва пры Парафіі зладзіла багаты супольны пачастунак.

У наступную нядзелю, 13-га жнівня, Уладыкі Мікалай на сьв. Літургіі паднёс а. Аляксандра Кулакоўскага ўзнагародай у сан пратапрасьвіцера, наданай яму ад Мітропаліта Андрэя. Пасьля Літургіі Уладыкі Мікалай разьвітаўся з парафіянамі, складаючы найлепшыя пажаданьні ў рэлігійным жыцьці і дзейнасці на дабро Парафіі, на карысць сьв. БАПЦ Царкве і на радасьць людзям добре волі.

ХРОНІКА ПАРАФІІ

1. Ведамая ўса ўсім съвеце арганізацыя „Чырвонага Крыжу”, на Аўстралійскім кантынэнце, штогод праводзіць зборку ахвяраў на вызначаныя патрэбы. У 1978 годзе ўспамянутая арганізацыя ўпаўнаважыла вялікую колькасць „памачнікоў”, у тым ліку і Ліду, Веру і Дыяну ад Парафіі БАПЦ для дакананьня мэты. 18-га Сакавіка нашы маладыя зборчыцы выканалі свой абавязак з добрымі вынікамі: сабралі падхадзяшчу суму грошай, за што і атрымалі належную падзяку — ліст ганаровае ўзнагароды.

2. Дня 19-га сакавіка 1978 г. настаяцель памеснай Паraphвії БАПЦ а. Аляксандар ахрысьціў Душана ДУРЫЧ, сына Жарко і Эсмы ДУРЫЧ. Няхай Усемагутны Госпад абдорыць Душана і бацькоў добрым здароўем ды радасным жыцьцём.

3. У 1978 г. ўгодкі Акту 25-га Сакавіка мэльбурнская грамада абыходзіла 26-га сакавіка. Пасьля сьв. Літургіі быў адслужжаны Малебен. Прывілія супрастыла многа суродзічаў. Царкоўны будынак быў упрыгожаны бел-чырвона-белым сцягам і букетамі жывых кветак. Настаяцель сказаў прынагодную прачулую пропаведзь.

4. Дня 14. 4. 1978 г. а. Аляксандар ахрысьціў Міхася, сына Уладзімера і Грэны Шаўчук. Няхай Бог пашле Міхасю здароўе, каб хутка рос і цешыў бацькоў, бабку і дзеда, ды старших братоў.

5. У фамінью нядзелю (7. 5. 1978 г.), згодна з нашымі традыцыямі, пасьля сьв. Літургіі ў Царкве настаяцель і вернікі паехалі на беларускі магільнік, каб памаліцца за упакаеные душ адышоўшых у вечнасць суродзічаў. Пры супольным памятніку была адслужжана Паніхіда ды дакананы чын пасвячання магілкай супачылых суродзічаў.

6. 8-га чэрвяня 1978 г. адыйшоў у вечнасць на 46-тым годзе жыцця суродзіч Анатоль ЛУКОЎСКІ, пакінуўшы ў смутку брата, дзьве сястры і чацьвёра пляменынкаў. Пахарон даканаў а. Аляксандар.

7. Дня 11. 6. 1978 г. а. Аляксандар ахрысьціў Аляксандра, сына Ільлі і Ліліяны СЬМІЛЬЯНІЧ. Няхай Аляксандар хутка расьце і цешыць бацькоў.

8. Дня 25. 6. 1978 г. Мэльбурнская Парахвіа сьв. БАПЦарквы адзначала двайны ЮБІЛЕЙ: 30-тыя ўгодкі аднаўлення БАПЦарквы і 20-тыя ўгодкі заснавання Парахвіі ў Мэльбурне. Святкаваньне адбылося вельмі урачыста. Быў адслужаны Урачысты Малебен. Саслужылі: Настаяцель памеснай Парахвіі БАПЦ а. Аляксандар, а. Уладзімер, Сэрбскае Праваслаўнае Царквы, а. Аляксандар, Баўгарска-Македонскае Праваслаўнае Царквы, а. Сотрыос, Кіпрскае Праваслаўнае Царквы, ды прысутнічалі два съятары Прасбітэрыянскае Царквы. Вельмі прыгожа пяяў узмоцнены хор. А пасля Багаслужбы, у прыцаркоўнай залі стараньнем сястрыцтва пры Паррафіі быў зладжаны вельмі багаты супольны пачастунак. З раздасцю траба адзначыць, што у ўрачыстасці аказала вялікую дапамогу нашая моладзь, што пакінула за сабой вельмі добрае уражаньне.

9. Дня 19. 7. 1978 г. на 79-тым годзе жыцця адыйшоў у вечнасць сьв. пам. Фама СЭСЭТКО. Пакойны пакінуў у смутку жонку, тры дачкі, унукаў і праўнukaў. Цела пакойнага пахаванае на беларускім магільніку. Чын пахарону даканаў а. Аляксандар.

10. У 1978 г. Тыдзень Паняволеных Народаў, у Мэльбурне, урачыста абыходзіўся ад 23-га да 30-га ліпеня. У нядзелю 23-га ліпеня быў адслужаны экуменічны Малебен у Катэдры сьв. Патрыка. Парахвію БАПЦ сярод лічнага духовенства рэпрэзэнтаваў а. Аляксандар. Саслужылі: Праваслаўнае, Каталіцкае і Лютеранскае духовенства. Чыталася малітва на ўсіх мовах паняволеных народаў. На Беларускай мове, малітву чытала сястра Надзяя. Малебен заканчыўся дабраславенствам Лютеранскага, Праваслаўнага і Рымска-Каталіцкага духовенства. Ад Праваслаўнага духовенства дабрасловіў а. Аляксандар, настаяцель памеснай парахвіі БАПЦ.

11. Дня 3. 8. 1978 г. упакоіўся Сыцяпан Шчэрэпка. Чын пахарону даканаў а. Аляксандар.

12. 17. 8. 1978 г. на 39-тым годзе жыцця, неспадзявана адыйшоў у вечнасць, суродзіч, парахвіянін ад часу заснавання парахвіі і адданы працаўнік пры царкве Іван БАСАРАНОВІЧ. Сьв. Пам. Іван пакінуў у смутку жонку, дзве дзетак, бацькоў, братоў і сёстраў, пляменынкаў. Вечная яму памяць!

13. 2. 9. 1978 г. адыйшла ў вечнасць сьв. пам. Ганна Заяц. Адпіваньне даканаў а. Аляксандар у саслужэнні а. Гайдэліса і а. Кацінса. Цела пакойнае Ганны спачывае на беларускім магільніку. Ганна пакінула ў смутку мужа Валянціна, Ірэну і Марыю, ды лічную колькасць суродзічаў-прыяцеляў. Няхай са съятымі супачывае.

14. 3. 9. 1978 г. адыйшоў у вечнасць Сыцяпан Казьмерчук. Пахарон даканаў а. Аляксандар. Вечная яму памяць.

15. 15. 10. 1978 г. Эгіпская (Копты) Праваслаўная Царква ў Мэльбурне ўрачыста адзначала падзеі ў краіне. На ўрачыстасці прысутнічыла бацька праваслаўнага, каталіцкага, лютерanskага духовенства, дзяржаўных прадстаўнікоў і прадстаўнікоў лічных нацыянальнасцяў. Парахвію БАПЦ рэпрэзэнтаваў Настаяцель а. Аляксандар з Матушкай.

КАРЭСПАНДЭНЦЫЯ З АНГЛІ

Паводля вестак з Англіі рэлігійнае жыцьцё ў БАПЦаркве, дзякуючы ахвярнай дзейнасці съвтарства і вернікаў, разъвіваеца памысна.

У Паўдзённай Англіі а. Ян Пякарскі напрацягу шасыцілетняе свае съвтарскае працы здабыў сярод рэлігійных і сівецкіх чыннікаў пашану, а таму запрашаеца і бярэ чынны ўдзел у Багаслужбах і імпрэзах іншых нацыянальнасцяў.

Гэтак, 21-га ліпеня сёлета а. Ян прымаў чынны ўдзел у Ангельскай Багаслужбе ў часе Канферэнцыі Ангельскае Царквы „Лямбэс Конфэрэнс”, якая адбываеца кожныя дзесяць год.

У гэтым годзе у Канферэнцыі прымалі ўдзел: трох праваслаўных Грэцкія Епіскапы і 30 праваслаўных съвяченікаў; 10 ангельскіх Епіскапаў і сто съвяченікаў. Прыйсунчала і дэлегацыя ад Маскоўскага Патрыярха, у ліку якое быў і ведамы партыйны прапагандыст — Епіскап Баравы.

30-га ліпеня а. Ян Пякарскі з сваімі парафіянамі з Кэмбрыджу ўрачыста адзначалі парафіяльнае съвята ў Вулвэргамптоне, дзе настаяцелем ёсьць а. Марк. На Багаслужбе прыйсунчала каля 100 асоб. Як на Багаслужбе, так і ў часе парафіяльнага абеду існаваў мілы і прыjemны настрой сярод вернікаў розных нацыянальнасцяў.

Трэба адзначыць, што парафія гэтая, складаеца пераважна з ангельцаў, якія прынялі праваслаўную веру, і а. Марк таксама ёсьць ангельцам.

24-га верасня, Парафія Нараджэння Прасвятое Багародзіцы ў Кэмбрыджы адзначыла сваё парафіяльнае съвята вельмі ўрачыста. На съвяткаваньне, апрача вернікаў з Лёндану і Бірмінгаму, прыехаў і а. Марк з лічнымі сваімі парафіянамі і хорам. Царква была пералоўнена. На Св. Літургіі хор сіпяваў на зымену паславянску і паангельску.

Пасля Св. Літургіі ўсе былі запрошаны на супольны абед, які вельмі прыгожа прыгатаваў сп. Гранеўскі з даламогаю вернікаў і грамадзян места Кэмбрыдж. Съвяткаваньне заставіла мілы і прыгожы ўспамін сярод прыйсунтных.

Вернік

ГРЭЦКАЯ ПРАВАСЛАЎНАЯ КАЛЕГІЯ

Згодна прэсы з Брукляйн, Масс., Грэцкая Архідыяцэзія ў Амерыцы мае сваю духоўную сэмінарыю і калегію, дзе навучающа кандыдаты на съвятароў.

У абедзывіох гэтых установах, згодна грэцкага часапісу „КАЙНОНІЯ” ціпер навучаеца 169 студэнтаў. У Духоўнай Сэмінарыі 78 студэнтаў, а ў Калегіі 91. У гэтым годзе лік студэнтаў павялічыўся на 20%. Аднак каб гэтыя ўстановы маглі быць самавыстарчальнымі для поўнага забясьпячэння рэлігійных патрэбай, неабходна мець 400 студэнтаў.

У месяцы траўні адбыўся 37 выпуск студэнтаў гэтых установаў з наступнымі вынікамі: 20 атрымала ступень бакалаўра, а 26 ступень магістра.

ЧАЛОВЫЯ ЕПІСКАПЫ Ў ПОЛАЦКАЙ І МАГІЛЕЎСКАЙ ЕПАРХІЯХ

За пачатак гісторыі Полацкай Епархіі прынята лічыць 992 год. Першым Епіскапам, згодна Іпацьеўскага летапісу, быў Міна, пасвячаны ў сан Епіскапа Канстантынопальскім Патрыярхам у 1105 годзе. Да тагачаснае Полацкае Епархіі належалі акругі: Менская, Віцебская, заходняя частка Магілеўскай і частка Віленскай, а пазней былі далучаныя і праваслаўныя ў Рызе, дзе была праваслаўная царква сьв. Мікалая.

Па съмерці Епіскапа Міны ў 1116 годзе Епіскапамі ў Полацку былі: Ільля, пра дзейнасць якога ўспамінаецца ў „жыцці” Ефрасіні Полацкай, да 1128 году; Кузьма, які быў паставлены ў Епіскапы і кіраваў Епархіяй да 1143 г.; Дыянісі, які быў Епіскапам у часе адправы Ефрасіні Полацкай у Ерусалім, памёр у 1183 годзе; Мікалай грэк, які напачатку быў паставлены на Епіскапа Раствоўскага, а каля 1182 году пераведзены ў Полацак; Уладзімер, які ўспамінаецца як Епіскап Полацкі ў 1218 годзе; Аляксей, паставлены на Епіскапа ў 1231 годзе; Сымон, напачатку быў Епіскапам Полацкім, а пазней пераведзены ў горад Цівер, дзе і памёр у 1280 годзе.

Пасля зарганізаванья Наваградзкае Мітраполіі Епіскапы на Полацкую Епархію вызначаліся Мітрапалітамі. Да асабліва дзейных тагачасных Полацкіх Епіскапаў трэба залічыць Епіскапа Сымона, які, згодна каралеўскага дэкрэту з 1411 года, менаваўся ўжо Архіепіскапам; быў выбраны на Мітрапаліта Кіеўскага (1480-1488 гг.). Наступнікам яго быў Іона Глезна, выбраны на Архіепіскапа ў 1492 годзе; кіраваў Епархіяй толькі 2 гады. Архіепіскап Лука, ведамы як ўдзельнік у часе выбару Мітрапаліта Макарыя ў 1494 г.; Архіепіскап Полацкі Іосіф III; быў Мітрапалітам Кіеўска-Наваградзкім ад 1522 да 1534 г.

У 1558 годзе, яшчэ пры жыцьці Архіепіскапа Полацкае Епархіі Германа Літавор-Храбтовіча, кароль Жыгімонт II Аўгуст аддаў Епархію баражыну Глебу Карсаку, які ў 1559 годзе прыняў манаства і быў пасвячаны ў сан Епіскапа.

У 1562 годзе Полацкую Архіепіскопію кароль пераказаў магнату Грыгору Марковічу-Валовічу, які ў тым-же годзе памёр, не дачакаўшыся Епіскапскага сану. Пасля яго съмерці Полацкую Епархію атрымаў ад караля Богуш Селіцкі, які быў ротмістром каралеўскага войска; сан епіскапскі прыняў з імём Нафанаіла.

У 1563 годзе маскоўскі цар Іван Грозны, захапіўшы Полацак, паславіў там свайго Архіепіскапа, у залежнасці ад Маскоўскага Мітрапаліта. За часоў караля Жыгімonta III Полацак быў ізвоў далучаны да Вялікага Княства Літоўскага, і Архіепіскапам Полацкім быў паставлены Гэрман Загорскі, які прыняў сан з імём Грыгора. У часе Сабору ў Берасці ён прыгмаў уздзел па баку вуніятаў і кіраваў далей Полацкай Епархіяй, ужо як вучайнай. Ад гэтага часу Полацкай Епархіяй кіравалі вунійныя Архіепіскапы аж да III-га падзелу Польшчы.

Такім чынам пасля пераходу ў вуню Праваслаўнага Мітрапаліта Рагозы, Архіепіскапа Полацкага і Епіскапа Турава-Пінскага і Берасцейскага, Праваслаўныя Беларусы засталіся без рэлігійнае апекі.

На вялікае шчасце ў 1620 годзе прыехаў у Кіеў Ерусалімскі Патрыярх Феафан, які адчавіў Праваслаўную Мітраполію на Беларускіх і Ўкраінскіх землях. Патрыярх высьвяціў Мітрапаліта і 5 Епіскапаў, у тым ліку і Мялеція Сматрыцкага на Архіепіскапа Полацкага, Віцебскага і Мсціслаўскага. Кароль паставленьых праз Патрыярха Епіскапаў ня пры-

знаў. У полацку далей сядзеў вунійны Архіепіскап, а таму Сматрыцкі падехаў у Вільню і там распачаў свою рэлігійную дзейнасць. Але і там быў абвінавачаны ў забойстве Язапата Кунцэвіча, і змушаны быў пакінуць Вільню ды выехаць напачатку ў Кіеў, а потым на Афонскую гару і да Канстантынопальскага і Ерусалімскага Патрыярхата.

МАГІЛЕЎСКА-БЕЛАРУСКАЯ ЕПАРХІЯ

Па съмерці караля Жыгімента III, новавыбраны кароль Уладыслаў IV змушаны быў пайсці на некаторыя палёгкі для праваслаўных і апрацаваны быў новы стан „заспакаення”, згодна якога ў Наваградку, Вільні, Полацку, Пінску і іншых гарадох павінны быць вунійныя Епіскапы, а для праваслаўных Беларусаў была прызнана толькі адна Епархія ў Магілеве. На Епіскапала Епархіі быў паставлены ў 1633 годзе архімандрит Віленскага Свята-Духава манастыра Язэп Бабрыковіч-Анхажскі, які памёр у 1638 годзе.

Пасля яго съмерці на Епіскапала Магілеўскага быў выбраны Сыльвестар Коссаў, які ў 1647 годзе быў паставлены на Мітрапаліта, а на Епіскапала Магілеўскага каралеўскаю граматую ў 1650 годзе быў паставлены і зацьверджаны Язэп Канановіч-Гарбацкі, які з прычыны съцігання праз вуніяту ня мог нармальна выконваць абавязкі і змушаны быў навет пакінуць Епархію, а выехаць у Кіеў, дзе і памёр у 1653 годзе. Пасля яго некаторы час праваслаўныя ня мелі свайго Епіскапа, а толькі ў 1662 годзе быў пасвячаны на Магілеўскую катэдру Язэп Нялюбовіч-Тукальскі, які ў звязку з съмерцю Мітрапаліта Кіеўскага ў наступным годзе змушаны быў абняць кіравецтва Мітрополіяй, а ў 1664 г. быў скончаны паяўным польскім гэтманам Чарноцкім і сасланы ў Марыенбурскую крэпасць.

У 1669 годзе на Магілеўскую катэдру быў пасвячаны архімандрит Слуцкага Траецкага Манастыра Феадосі Васілевіч. Памёр 1678 г.

У 1680 на Магілеўскую катэдру быў выбраны архімандрит Віленскага Св. Духаўскага манастыра Клімэнт Трызна. Кароль яго не зацьвердзіў, а таму Трызна кіраваў Епархіяй з тытулам „нарачонага Епіскапа”. Пасля яго адміністратарам і епіскапскім намеснікам Епархіі быў Сыльвестар Валчанскі. Што сталася зь ім, дакладна няведама, а ведама толькі тое, што ўжо ў 1688 годзе адміністратарам Магілеўскай Епархіі лічыўся Сэраліён Пальхоўскі, які мяняваў сябе і намеснікам Кіеўскай Мітрополіі. Памёр ў 1704 г. Па съмерці Пальхоўскага пасвячаны быў на Епіскапала Сыльвестар Чацвяртынскі. Памёр у Магілеве 14 лютага 1728 г. У міжчасе Епархію імкнуўся захапіць Каліст Залескі, які навет атрымаў зацьверджанне Сынода Рас. Царквы, але яго жыхары Магілава не прынялі.

12-га сінегня 1728 г. на адміністратора Магілеўскага Беларускага Епархіі быў прызначаны Арсень Бэрло, якога кароль ня прызнаў за Епіскапа. Пасля Арсена Бэрло 11-га ліпеня 1732 г. на Епіскапала быў выбраны Язэп Валчанскі, а пасля яго пераезду на архіепіскапала ў Москву на Магілеўскую Катэдру быў выбраны яго брат Геронім Валчанскі, якога кароль зацьвердзіў у 1744 г. Памёр 14 кастрычніка 1754 г. У жніўні 1755 г. на Магілеўскую Епархію быў пасвячаны Георгі Канінскі. Першаю яго спраўю было — адкрыццё ў Магілеве Духоўнае Сэмінарыі і друкарні. У часе яго кіраўніцтва Епархіяй адбыўся ў 1772 г. першы падзел Польшчы, згодна якога Магілеўская Епархія была далучана да Маскоўскага Патрыярхіі і наступныя Епіскапалы на Епархію вызначаліся ўжо Сынодам Рәсейскага Царства.

Згодна: „Полн. Правосл. Богослов. Энцикл. Словарь”. Том II.

**БЕЛАРУСКАЯ АЎТАКЕФАЛЬНАЯ ПРАВАСЛАУНАЯ ЦАРКВА
КАНСЫСТОРЫЯ**

Верасень 1978

Дарагія Браты і Сёстры!

У гэтым годзе споўнілася 30 гадоў ад афармленыня асірацелае Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы па Чужынне. Для кожнага съведамага Беларуса ведама, якое вялікае рэлігійна-нацыянальнае значаньне мае існаваньне свае незалежнае Царквы ў Вольным Сывеце, дзе існуюць нацыянальныя праваслаўныя Цэрквы здаўна.

За гэтыя 30 гадоў і нашая БАПЦарква значна разбудавалася і адміністрацыйна ўпарадкавана. Цяперашній пякучай справай зьяўляецца набыцьцё ці пабудова сталага асяродку, дзе будзе месца працы ваньня Мітропаліта, Кансысторыі і архіву. Да гэтага часу сабралася шмат архіўнага матэрыялу і дакумэнтаў у Кансысторыі і пры парафіях БАПЦ, якія неабходна сабраць у адно месца і іх забяспечыць, як гістарычную памятку прароблене ахвярнае працы духавенства БАПЦ і Яе вернікаў.

На зварот Уладыкі Мітропаліта Андрэя і Кансысторыі ў мінультым годзе адгукнулася вельмі малая колькасць нашых суродзічаў, як было падана ў нашым часапісе „Голос Царквы” і іншай прэсе. Будзем спадзявацца, што ў гэтым годзе былое незразуменне будзе выпраўлена, і паставленая мэта будзе асягнута. Мы зварачаемся з гарачым заклікам ахвяраваць большую суму. Сёняня ўсе нашы суродзічы добра, дзякуючы Божай ласцы, уладжаныя і матэрыяльна забяспечаныя. Пакажэм-жа сваю нацыянальную съведамасць практычна! Мы можам і павінны забяспечыць існаваньне нашае незалежнае Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы на Чужынне!

Будзем маліць Господа нашага Ісуса Хрыста, каб Ён Дабратлівы паслаў усім Вам добрае здароўе і атуліў Сваю Ласкаю і апекаю.

Ахвяры чэкамі просім перасылаць на адрес Скарбніка Кансысторыі Сп. Мікалая Войтэнкі.

Mr. Mikolaj Wojtenko
78 Emerson Road,
Somerset, N. J. 08873

**ЗА КАНСЫСТОРЫЮ
Мітр. Прат. Васіль Кендыш
Сакратар**

„УДАКЛАДНЯЕЦЩА РАДАСЛОЎНАЯ”

Пад гэткім назовам зъмешчана зацемка ў „Голосе Радзімы”, №32, пра раскопкі ў Менску, з мэтай удакладніць гісторыю сталіцы Беларусі. Перадрукуюваем яе ніжэй.

Людзі жылі ў Верхнім Горадзе (сучасная плошча Свабоды і прылеглыя вуліцы) беспералынна, пачынаючы з XII стагодзьдзя — да такога вываду прыйшлі навуковыя супрацоўнікі Інстытуту АН БССР, якія зайнімаліся сёлета археалагічнымі раскопкамі ў Менску. Падобная работа вялася ўпяршыню, уласна, гэта толькі пачатак грунтоўнага археалагічнага дасьледвання колішняга цэнтра нашай сталіцы. Археалагічныя работы ўзначальвалі навуковыя супрацоўнікі Валянцін Собаль і Зянон Пазыњак. Было зроблена 15 раскопаў і разьведачных шурфau. Ускрыты рэшткі мінскай ратуши на плошчы Свабоды і Святаходухаўскай царквы, частка съцягні манастыра бэнэдыктынак, зроблены раскоп на Цэнтральнай плошчы, дзе некалі быў манастыр дамініканцаў... Работы вяліся ў надзвычай цяжкіх умовах. Горад тут шчыльна забудаваны, мае густую сетку інжынерных камунікацыяў, у сквэрах — старыя дровы з учэпістымі карэннямі, месцамі глеба нібы спрасавана з бітай цэглай — съяды войнаў і разбураненняў.

Пласт за пластом акуратна і цярплюва здымалі дасьледчыкі, па знайдках вызначаючы, якому стагодзьдзю адпавядзе ўзровень, на які яны апусціліся. Ад XX-га стагодзьдзя ўглыб... Вучоныя спакойна рассказаюць пра свае знаходкі, а ў мяне сэрца съціскаеца ў роспачы. „Якая пакутная родная зямля! Пачні катаць у любым месцы, і знайдзеш съяды спусташальных войнаў, пажараў і разбурэнняў, чалавечых трагедыяў”. Вось адзін толькі невялікі шурф на Цэнтральнай плошчы даў нямецкія манэты і талеркі са свастыкай, чарапы XVII стагодзьдзя са съядамі кулявых раненняў...

Самыя шматлікія і каштоўныя для вучоных керамічныя матэрыялы. Справа ў тым, што яны дазваляюць найбольш дакладна вызначыць час, бо кожнае стагодзьдзе мела свой „модны” арнамэнт, склад цеста, форму вырабаў і спосаб абліпльвання. Да таго-ж, керамічны посуд быў шырака распаўсюджаны, гаршкі біліся часта, а ня ў звычаях продкаў было выкідаць съменецце далёка.

Лічылася, што Менск пачаўся з замчышча пры зъліцы Нямігі і Сьвіслачы. Калі ўзыніла жыцьцё ў Верхнім горадзе, было невядома. У XVI стагодзьдзі, пасля атрымання магдэбургскага права, тут будзеца ратуша, і Верхні горад развіваецца як новы цэнтр Менска. Праўда, былі некаторыя звесткі, што манастыры на гэтым месцы ўзыведзены раней... Знойдзены ў ходзе раскопак рэчавыя доказы, сярод якіх вяршкі гаршкоў і керамічныя донцы з клеймамі, такія-ж, як на бытлым замчышчы, у самых ніжніх слоех, даюць падставы съцвярджаць, што людзі жылі ў Верхнім горадзе, пачынаючы з XII стагодзьдзя, гэта значыць, што Менск быў шыгрэйшы, чым мы яго ўяўлялі, і Верхні горад рос ад свайго цэнтра, а ня суснуўся ад замчышча. Гэты аспект уніясе пэўную карэктыву ў гіпотэзы аб паходжаньні і развіцці Менску. Узынікае пільная патрэба ў далейшым археалагічным дасьледваньні беларускай сталіцы, калі раскопкі аднаго лета далі такі багаты фактычны матэрыял.

Акрамя ўжо згаданых керамічных частак посуду самага рознага прызначэння, знайдзена кафля — датаваная, з надпісамі, паліваная, з гэрбамі; ля былой ратуши выявілі цэлую калекцыю люлек, сярод іх ёсьць і чорналашчонай керамікі; мамэнты XVI-XVIII стагодзьдзяў — Вя-

СВЯТОЙ
МИКАЛАІ

ПАМЯТІ
КОБЯКА

Народжаны 24-га ліпеня 1904 году ў вёсцы Басанкі Дзісненскага павету, разьвітаўся з гэтым съветам дня 19-га лістапада 1978 году ў Мэйнэ штат. Пахаваны дня 21-га лістапада на Парафіяльным Магільніку ў Іст Брансвіку, Нью Джэрзі, праз што з глыбокім сумам і жалем паведамляючы:

**ジョンカ ケット, 孫々アーベンとエリザベス、娘アダ、孫娘の夫ジョン
ニクソンの娘タベー・ロードの娘ジムエルカ!**

У нядзелю 19-га лістапада сёлета, пасылья доўгае і цяжкое хваробы, адыйшоў у вечнасьць заслужаны ролігійны і грамадзкі працаўнік Мікалай Кобяк.

Нарадзіўся Мікалай 24-га ліпеня 1904 году ў вёсцы Басанкі, Дзісненскага павету ў сям'і заможных бацькоў. Будучы съведамым беларускім нацыяналістам належаў да беларускіх арганізацыяў: Таварыства Беларускае Школы і Беларускае Сялянска-Рабочніцкае Грамады, прымаючы ўдзел на нарадах і з'ездах гэтих арганізацыяў і праводзячы змаганыне за належныя права чалавека. На радзіме працаўаў на сельскай гаспадарцы. Быў добрым гаспадаром. Гаспадарка яго лічылася прыкладною ў павеце, а таму карыстаўся пашанаю сярод сваіх суседзяў.

Апынуўшыся ў часе Другое сусьветнае вайны ў Нямеччыне, актыўна праводзіў беларускую нацыянальную працу і асаблівую дапамогу аказаў у часе аднаўлення парафіяльной Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы, займаючы адначасна розныя грамадzkія становішчы.

Пасылья пераезду ў Амэрыку, напачатку асеўся ў Кліўлендзе, дзе прымаў актыўны ўдзел у арганізаваныні і будове Царквы Жыровіцкае Божая Маці.

Аднак фізычныя недамаганыні змусілі яго шукаць больш адказнага клімату і дзеяля гэтага пераехаў у штат Мэйнэ. Аднак і там хвароба не пакінула яго аж да съмерці.

У панядзелак 20-га лістапада цела яго было самалётам перавезена ў штат Нью Джэрзі, дзе і было пахавана на парафіяльным магільніку ў Іст Брансвіку, Заўпакойную службу Божую адпраўляў съятар Аляксандар Яноўскі.

Пакойны пакінуў у смутку спадарожніцу свайго жыцця на эміграцыі сп. Котты, двух сыноў, дачку і ўнукаў.

Прыяцель

лікага Княства Літоўскага і Расійскай дзяржавы; школо — з надпісамі, вэнзелямі.

Шмат каштоўнага далі архітэктурныя раскопкі. Часткова былі ўдадчнены старадаўнія пляны, дасылаваны прыёмы будаўніцтва і матэрыялы — цагліны, цагельныя пліты, дахоўка, кафля, тынк, каваныя дэталі, школо і інш.

У археалагічных раскопках удзельнічалі вучні Менскай сярэдняй школы № 19, дзе ёсьць клясы з паглыбленым вывучэннем гісторыі, і студэнты гістарычнага факультэту Менскага пэд'інстытуту.

В. Трыгубовіч

BYELORUSSIAN AUTOCEPHALIC ORTHODOX CHURCH

**The Most Reverend
Metropolitan Andrew — Primate**
3517 West 25th Street,
Cleveland, Ohio 44109
Tel. 216-741-8767

**The Most Reverend
Archbishop Mikalay**
524 St. Clarens Avenue,
Toronto, Ont. 6MH 3W7
CANADA

**COUNCIL OF THE BYELORUSSIAN
AUTOCEPHALIC ORTHODOX
CHURCH**

**The Most Reverend
Metropolitan Andrew — Chairman**

**The Most Reverend
Archbishop Mikalay — Vice Chairman**

Very Rev. Vasil Kendysh — Secretary

Protopr. Dr. Eugene Smarscock
Very Rev. Alexander Kulakowski
Very Rev. Jan Ababurko
Very Rev. Karp Star
Rev. Jan Piekarski
Peter Mankowski
Michael Tulejko
Vasil Rusak
Nicholas Hanko
Eugene Lysiuk
Walter Bakunovich
Jan Brucki
Genadi Dubiaha

CONSISTORY

**The Most Rev. Metropolitan Andrew
Chairman**
Very Rev. Vasil Kendysh — Secretary
Eugene Lysiuk — Treasurer
Very Rev. Karp Star
Vasil Rusak
Peter Mankowski
“The Voice of the Church”
401 Atlantic Avenue,
Brooklyn, N. Y. 11217

PARISHES

U.S.A.

St. Cyril of Turau — Cathedral
401-403 Atlantic Avenue,
Brooklyn, N. Y. 11217
Very Rev. Vasil Kendysh — Rector

Saint Mary of Zyrovicey
9 River Road,
Highland Park, N. J. 08904
Rev. Alexander Janowski — Rector

Holy Trinity
So. Jersey Avenue, P. O. Box 255
Dorothy, N. J. 08317
Very Rev. Karp Star — Rector

Mother of God of Zyrovicey
3517 West 25th Street,
Cleveland, Ohio 44109
Most Rev. Metropolitan Andrew-Rector
Protodeacon Michael Strapko

Holy Spirit
14873 Collinson
East Detroit, Mich. 48021
Rev. Maxim Taupieka — Rector

CANADA

St. Kiryla of Turau
524 St. Clarens Avenue,
Toronto, Ont. 6MH 3W7

Most Rev. Archbishop Mikalay - Rector

AUSTRALIA

Ss. Peter and Paul
5 Hindmarsh, 5007 S. A.
Eugene Sitnik — Rector
Ss. Antony, John and Eustafy
Elm Street,
North Melburne, Victoria
Very Rev. Alexander Kulakowski —
Rector

ENGLAND

Holy Savior
12, Wallmer Villas
Manningham,
Bradford, York's
Very Rev. John Ababurko — Rector

Holy Mother of Zyrovincy
Chapel Road,
Prestwich,
Manchester
Very Rev. John Ababurko — Rector

St. Nicholas Chapel
Basford, Cemetery,
Nottingham Road,
Nottingham
Very Rev. John Ababurko — Rector

All Saints Church
Penton Road,
London, 1
Rev. Jan Piekarski — Rector

Nativity of the Holy Virgin
St. Michael Chapel,
Trinity Street
Rev. Jan Piekarski — Rector

Mother of God of Zyrovincy
Holy Trinity Church,,
Stafford Road,
Oxley-Wolverhampton
Rev. Jan Piekarski — Rector

St. Nicholas Church
Langley, Hert's
Rev. Jan Piekarski — Rector

BELGIUM

Rt. Rev. Protopr. Eugene Smarscok
Steenweg op Tisselt 2
2660-Willebroek

АДКРАДАНЬНЕ ЗАГРАБЛЕНАГА

На гэтую тэму ў газэце „Літаратура і Мастацтва” (орган Міністэрства культуры і праўлення Саюзу пісьменнікаў БССР) з 19. V. 1978 зъмешчаны артыкул пад шкарэдным загалоўкам „Багародзіца з-пад крыса”. Зъмешчаецца ў скарачэнні.

„Летнім надвячоркам навучанцы клецкага прафесійна-тэхнічнага вучылішча Андрэй Вольтаў і Анатоль Ермаліцкі залезылі ў царкву. Царква ў вёсцы Лань, Нясьвіжскага раёну, на дзейнічае, яе амаль не ахоўваюць, таму зрабіць гэта ім было на цяжка. Цяжэй было выбраць сярод царкоўных рэчаяў найбольш каштоўнае. У мастацтве хлопцы мала што разумелі. Адно ведалі, што на „чорным рынку” высока цэнняцца розныя старадаўнія рэчы, найперш — іконы. У той вечар Вольтаў і Ермаліцкі панесьлі з сабой з царквы 4 іконы на палатне і 3 намаліваныя на дрэве, а заадно прыхадзілі евангельле, 2 крыжы і падсвечнік.

„Праз паўгода тыя-ж Вольтаў і Ермаліцкі, але ўжо на ўдвуух, а разам з Валянцінам Даўнічуком і Вячаславам Івашкевічам, залазяць у Нясьвіжскі касцёл. На гэты раз іх здабычай сталі падсвечнікі, розныя культавыя рэчы і мэталічная скрынка з касцельнай дакументацыяй і амаль чатырма тысячамі рублямі.

„Амаль у той-же час паўсталі перад судом адміністратар Белдзяржфілармоніі А. Сімакін і мінскі таксіст В. Расчоцін: з царквы вёскі Дабраволя, Свіслацкага раёну, яны ўкралі 23 прадметы рэлігійнага культу, сярод іх 10 каштоўных іконаў. „Прагарэлі” на іконах дармаеды з Мінска — М. Галаўко, А. Цуканаў і С. Новікаў. Іконы, а таксама крыжы і евангельлы, якія яны ўкралі у Мінскай Александра-Неўскай царкве, былі адшуканы супрацоўнікамі съледчых ворганаў у той-же вечар.

„Крадуць іконы, рэчы царкоўнага культу? Так, у мінульым годзе тыхіх выпадкаў было не адзін дзясятак. З царквы, што ў вёсцы Вейна, Магілеўскай вобласці, злодзеі ўкралі 10 лямпад, срэбраныя крыж і чашу,

дысканос (вялікая пазалочаная чаша) і 2 трохсьвetchнікі. З царквы вёскі Галамысль, Міёрскага раёну, украдзена ікона старадаўняга пісьма, два евангельлі, служжбнік і трэbnіk, шмат іншых рэчаў культуры; з царквы вёскі Гарадок, Глускага раёну — 4 іконы і дзесяткі культавых рэчаў.

„Крадуць іконы. Крадуць культавыя рэчы? Не! крадуць творы мастацтва...

„Бекавому мастацтву нашага народа нанесены непапраўныя страты. Колькі войнаў пракацілася па зямлі Беларусі! Ненажэрнае полымя зынішчала старажытныя замкі і цэрквы, памешчыцкія палацы і сялянскія хаты, бібліятэкі і калекцыі карцін, рэчы побыту людзей і іх культуры.

„Асабліва цяжкія страты беларускае народнае мастацтва зьведала ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Былі зруйнаваныя дзесяткі музеяў, карцінных галерэй, сотні бібліятэк, у якіх захоўваліся унікальныя зборы твораў мастацтва, каштоўнейшых прадметаў культуры і побыту, рэдкіх кніг. Нямала скарбаў мелася ў цэрквах і касцёлах.

„Дзе яны зараз? Дзе найкаштоўнейшы крыж з сабору Ефрасіні Полацкай, зроблены славутым умельцам Л. Богшам? Дзе сотні старажытных ікон з музеяў Віцебска і Мінска? Дзе найкаштоўнейшыя служжбнікі і трэbnіkі, бібліі і евангельлі з цэркваў Магілеўшчыны і Гомельшчыны? Дзе славутыя калекцыі карцін і рукапісаў, што захоўваліся ў Нясьвіжскім замку?”

Дзе-ж гэта ўсё, спытаемся і мы?

То-ж найболышы грабеж учынілі самі бальшавікі, дык яны павінны найлепш ведаць, дзе гэта ўсё падзелася.

Дзе крыж святой Ефрасіні? Было-ж чуваць, што яго перакідалі па бальшавіцкіх установах, з ніжэйшай у вышэйшую, а дзе апынуўся — не вядома. Што да „карцін і рукапісаў, што захоўваліся ў Нясьвіжскім замку”, то яны захоўваліся тады, калі меў нагляд уласнік замку. А ў 1918 годзе аўтару гэтых радкоў давялося з сумам і страхам назіраць, як чырвонаармейцы расцягвалі розныя паперы, друкі, ня грэбавалі, пэўна-ж дыганамі ці іншымі дарагімі рэчамі, дык пэўна знайшліся ахвотнікі і да карцін.

З разгляданага артыкулу, як і з наяўнага стану, выглядаде, што мова ѹдзе пра крадзеж пазней зачыненых цэркваў, так як і ў сучаснасці зачыненых і „запраектаваных” да зачынення. Відаць-жа гэта і з наступнага „паяснення” ў артыкуле:

„У міністэрстве культуры рэспублікі выдадзена спэцыяльная інструкцыя. У ёй недвухсэнсона сказана: „пры закрыцці культавых будынкаў і перадачы іх маёмасці дзяржаўным органам абавязковая прысутнасць работнікаў культуры”.

„У далейшым плянуетца, што ацэнку іх вартасці будуць праводзіць людзі спэцыяльнай адукцыі. Мяркуецца зыверць, як у будынках ахоўваецца маёмасць. Плянуетца таксама, што інвентар зачыненых цэркваў і касцёлаў у хуткім часе будзе перададзены ў Дзяржаўны мастацкі музей і музей атэізму і гісторыі рэлігіі ў Гродне”.

„Супрацоўнікі Інстытуту мастацтвазнаўства, этнографіі і фальклёру Акадэміі Навук БССР правялі важную работу ў зборынні матарыялаў для „Зводу помнікаў” (падкressленне нашае — М.), які будзе выдадзены ў 7-ёх томах. Тут сабрана ўсё, што засталося нам у спадчыну і чым мы можам ганарыцца (гэта значыць — ганарыцца астаткамі грабяжу — М.)?”

Трэба адцеміць, што назоў, дадзены гэтаму збору помнікаў — звод —, зусім трапна характерызуе тую „дзеяльнасць”, якую ўзяліся праводзіць каля цэркваў і касцёлаў. „Звод”, дык можа, дасць Бог, прыйдзе звод і на гэту „дзейнасць”.

М.